Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2012 – 2020

Urząd Miasta i Gminy Skalbmierz

ul. Kościuszki 1

28-530 Skalbmierz

Kielce, grudzień 2012

Spis treści

1. Metodologia prac nad Strategią ... 3
2. Charakterystyka społeczno – gospodarcza Gminy Skalbmierz ... 10
2.1. Dane podstawowe ... 10
2.1.1 Położenie ... 10
2.1.2 Środowisko ... 11
2.1.3 Dziedzictwo kulturowe ... 12
2.1.4 Komunikacja ... 14
2.1.5 Infrastruktura techniczna ... 16
2.1.6 Ludność ... 20
2.1.7 Podmioty gospodarcze ... 22
2.1.8 Rolnictwo ... 25
2.1.9 Bezrobocie ... 27
2.1.10 Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ... 29
2.1.11 Szkolnictwo ... 32
2.1.12 Kultura i sport ... 35
2.1.13 Budżet Miasta i Gminy ... 36
3. Analiza SWOT ... 39
4. Drzewo problemów ... 46
5. Scenariusze rozwoju ... 52
6. Wizja i misja ... 57
7. Priorytety rozwoju ... 58
8. Drzewo celów ... 62
9. Zadania, budżet i harmonogram realizacji ... 63
10. Wskaźniki realizacji Strategii ... 64
11. Metodologia ewaluacji i monitoringu ... 68
12. Załączniki ... 70

1. Metodologia prac nad Strategią

„Strategia Rozwoju na lata 2012 – 2020" dla Miasta i Gminy Skalbmierz została opracowana w ramach projektu pn. „Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego Urzędu Miasta i Gminy w Skalbmierzu" realizowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytetu V Dobre rządzenie, Działania 5.2 *Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej*, Poddziałania 5.2.1 *Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej*.

Proces tworzenia i akceptacji Strategii podzielono na 7 zadań przewidzianych do realizacji. Zadaniami tymi są:

I: Przeprowadzenie 8 zogniskowanych wywiadów grupowych dla poszczególnych przedstawicieli z terenu Gminy Skalbmierz: podmiotów świadczących usługi publiczne, branży turystycznej, samorządu gminnego, samorządu szkolnego gimnazjum, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i zorganizowanych grup nieformalnych, sołtysów, mieszkańców i osób aktywnie działających na terenie Gminy Skalbmierz.
- opracowanie raportu z wywiadów

II: Przeprowadzenie badania ankietowego (minimum 5 pytań) wśród uczestników wywiadów na temat kierunków rozwoju gminy.

III. Opracowanie we współpracy z Zespołem Roboczym i Zespołem Strategicznym dokumentu Strategii zawierającego co najmniej:

a) Metodologię prac nad Strategią
b) Analizę SWOT
c) Drzewo problemów
d) Scenariusze rozwoju
e) Priorytety rozwoju
f) Wizję i misję
g) Drzewo celów
h) Zadania, budżet i harmonogram realizacji
i) Wskaźniki realizacji Strategii
j) Metodologię ewaluacji i monitoringu

IV. Prezentacja elementów projektu Strategii podczas spotkań Zespołów Roboczego i Strategicznego, koordynujących i nadzorujących prace nad Strategią.

V. Prezentacja elementów projektu Strategii podczas spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami sektora społecznego, gospodarczego i publicznego.

VI. Przygotowanie wystąpienia do RDOŚ i SANEPIDu w zakresie odstąpienia od opracowania prognozy oceny oddziaływania na środowisko – korekta Strategii w zakresie zgodnym z wymaganiami właściwych organizacji.

VII. Prezentacja Strategii na Komisjach Rady oraz Sesji Rady.

Dopełnieniem procesu tworzenia „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz na lata 2012 – 2020" będzie przyjęcie Strategii przez władze Miasta i Gminy, a następnie realizacja jej założeń.

Każde zadanie zostało rozłożone na problemy cząstkowe, zawiera wątki opisowe i diagnostyczne. Strategia współgra z dokumentami jednostek wyższego szczebla (powiatu kazimierskiego, samorządu województwa świętokrzyskiego).

Założeniem twórców niniejszej Strategii było jak największe uspołecznienie procesu jej powstawania. Drzewo problemów, scenariusze rozwoju, cele strategiczne, zadania i kierunki działania zostały wyselekcjonowane i sprecyzowane przy udziale podmiotów świadczących usługi publiczne, organizacji pozarządowych działających na terenie gminy oraz reprezentantów społeczności lokalnej. Cele i zadania zostały tak opracowane, aby miały przełożenie na działania realne, możliwe do realizacji w planowanym czasie, z uwzględnieniem prognozy dochodów gminy oraz możliwości pozyskiwania środków pozabudżetowych.

W procesie budowania niniejszej strategii wykorzystano badania ankietowe. Ankietę na temat obecnej sytuacji oraz kierunków rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz wypełniali uczestnicy wywiadów (radni, sołtysi, przedsiębiorcy, przedstawiciele gminnych jednostek i organizacji). Ankieta zawierała metryczkę (podstawowe dane nt. płci, wieku, wykształcenia, statusu zawodowego uczestników badania) oraz 13 pytań zasadniczych. Wśród stawianych kwestii znalazły się pytania nt. przesłanek (powodów) zamieszkiwania na terenie gminy. Znalazły się pytania dotyczące oceny szans gminy ze względu na jej położenie, jakość gleb, przemysł oraz atrakcyjności gminy dla mieszkańców, a także osób odwiedzających gminę. W dalszej części ankiety respondenci proszeni byli o ocenę wybranych dziedzin gospodarki gminnej (np. środowiska, gospodarki komunalnej, dróg, oświaty, ochrony zdrowia i innych), a także wybór walorów gminy, które najlepiej przyczyniłyby się do jej rozwoju. Społeczność lokalna i przedstawiciele różnych środowisk poproszeni zostali o wybór kierunku rozwoju

gminy oraz wybór działań, które będą największą zachętą dla inwestorów, turystów, rolników, przyszłych mieszkańców). W kolejnej części ankiety respondenci dokonali wyboru najistotniejszych problemów mieszkańców gminy. Osoby wypełniające ankietę poproszone zostały także o opinię nt. zachodzących zmian w gminie w ciągu ostatnich lat oraz o możliwość dokonania zmian w najbliższych latach. W ostatniej części ankiety jej uczestnicy wyrazili opinię nt. swojej przyszłości związanej z gminą Skalbmierz.

Ankieta następnie została opracowana pod kątem udzielanych odpowiedzi. Kolejnym krokiem było opracowanie prezentacji graficznej dotyczącej stawianych w niej pytań, a część wyników prezentują poniższe wykresy:

Wykres 1.: Czynniki potencjalnie wypływające na rozwój Gminy (ilość wskazań)

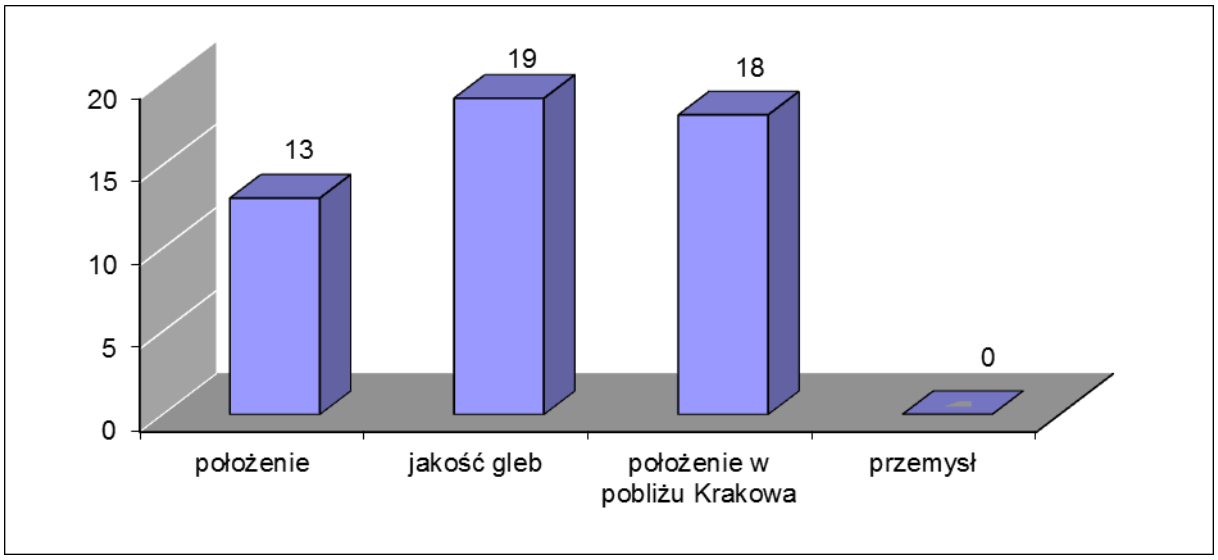

Wykres 2: Średnia ocena wybranych dziedzin gospodarki gminnej w skali 1-5

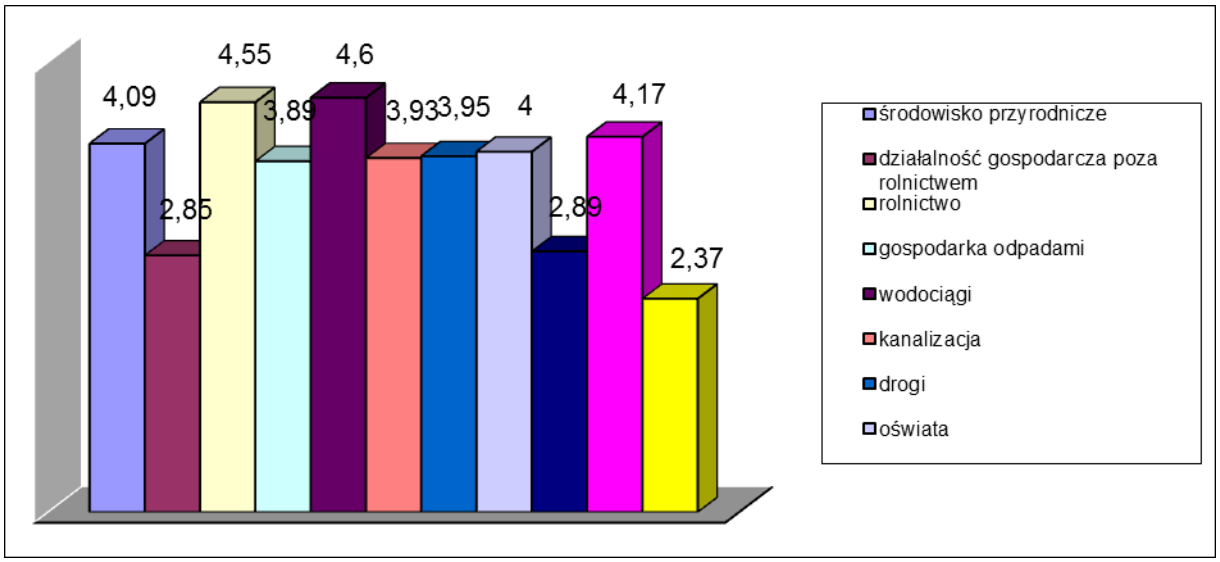

Wykres 3: Walory Gminy Skalbmierz (ilość wskazań)

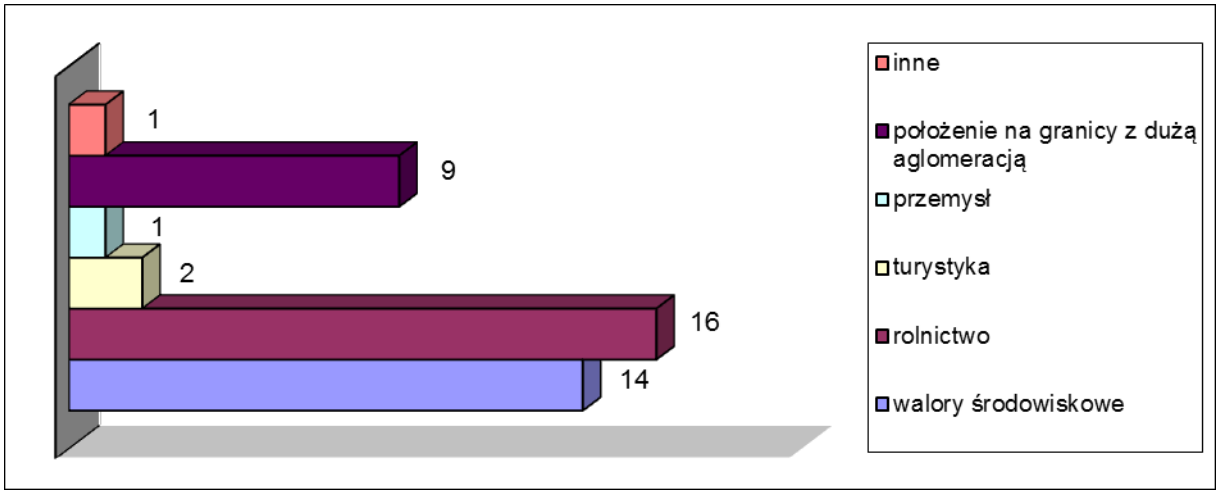

Wykres 4: Najważniejsze problemy Gminy zdaniem mieszkańców

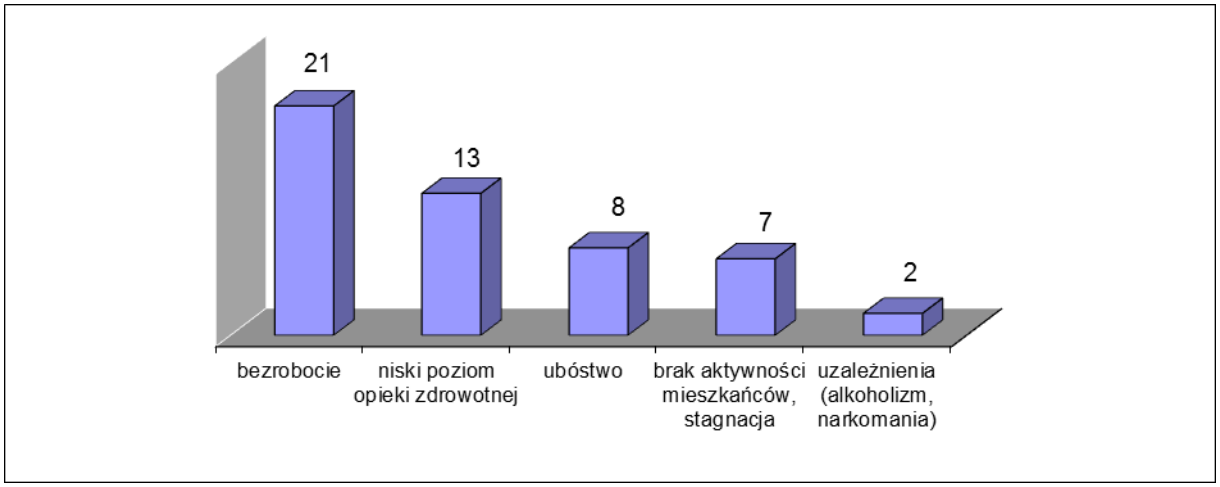

Wykres 8: Czynniki sprzyjające pozyskaniu nowych mieszkańców (rozkład procentowy)

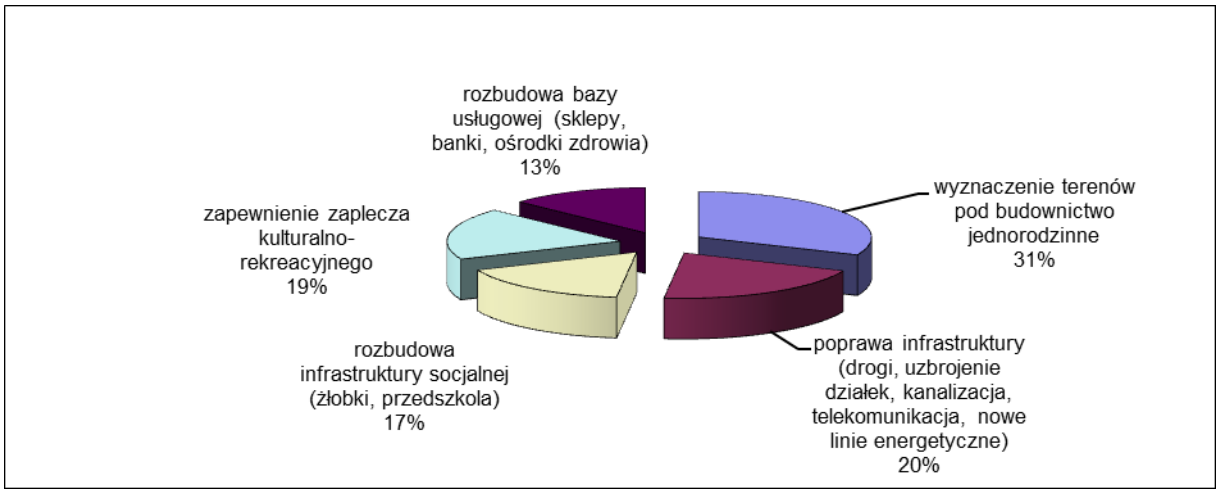

Kolejnym elementem niniejszej strategii jest analiza SWOT. Analiza ta jest wynikiem spotkań, na które zaproszono mieszkańców gminy: rolników, przedsiębiorców, sołtysów, radnych, członków organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, przedstawicieli różnych instytucji działających w gminie oraz pracowników UMiG Skalbmierz i innych. Ponadto mieszkańcy aktywnie działający na rzecz gminy oraz przedstawiciele samorządu zostali zaproszeni do udziału w sesjach fokusowych, w wyniku których wypracowano najważniejsze priorytety przyszłego rozwoju gminy. Efekty wspólnej pracy oraz przeprowadzonych w trakcie fokusów wywiadów pogłębionych wykorzystane zostały przy opracowaniu analizy SWOT, drzewa problemów oraz drzewa celów.

Analizę SWOT przedstawiono według wskazanych kryteriów, w podziale na cztery grupy. Następnie została zapisana w czterodzielnej macierzy strategicznej, w której lewa połowa zawiera dwie kategorie czynników pozytywnych a prawa - dwie kategorie czynników negatywnych.

Drzewo problemów jest etapem budowania strategii rozwoju gminy, który ma na celu identyfikację problemów. Problemy muszą dotyczyć całej gminy, winny więc posiadać charakter globalny, w ostateczności muszą dotyczyć większej czy istotnej części rozpatrywanej społeczności.

Drzewo problemów powstało w oparciu o konsultacje Zespołu Programowego Strategii. Członkowie Zespołu mieli za zadanie wygenerowanie najistotniejszych problemów zarówno społecznych jak i gospodarczych, infrastrukturalnych, finansowych czy inwestycyjnych w gminie i ich uszeregowanie pod względem ważności.

Przygotowane w ramach projektu scenariusze uwzględniają optymistyczne, neutralne oraz pesymistyczne wersje zdarzeń wraz z ich konsekwencjami dla przewidywanych wyników. Istotą scenariuszy rozwojowych jest pokazanie, na podstawie analizy trendów i ustalenia pozycji rozwojowej, jaki może być obraz Gminy w perspektywie do roku 2020. Scenariusze rozwoju stanowią dla jednostek samorządu terytorialnego użyteczny materiał, gdyż dysponowanie wariantowymi opisami możliwej przyszłej sytuacji gminy ułatwia planowanie potrzebnych działań i projektów, a równocześnie dostarcza argumentów za wyborem określonych projektów, co ma bezpośrednie znaczenie przy ubieganiu się o ich dofinansowanie z funduszy unijnych.

Celem rozdziału „Priorytety rozwoju" jest określenie priorytetów rozwoju Gminy w perspektywie następnych kilku lat oraz zadań samorządu w obszarze działań na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Główny cel jest założeniem, ujmującym główne kierunki działania samorządu, jednocześnie wskazując priorytety działalności w najbliższych latach,

ale przede wszystkim jest wyznacznikiem głównych założeń stawianych przed kolejnymi realizowanymi na terenie gminy projektami, będącymi integralną częścią opracowywanego Programu.

Misja Gminy to jej wizerunek w następnych latach, oraz priorytety samorządu dążącego w swych działaniach do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej. Jest to przesłanie, które najlepiej obrazuje główne kierunki działania samorządu i wskazuje priorytety działalności w najbliższych latach.

Na podstawie analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń gminy, biorąc pod uwagę wszystkie zidentyfikowane uwarunkowania została określona wizja oraz misja gminy.

Formułując misję gminy określono ideę i ogólny kierunek jej rozwoju. Tworząc wizję gminy określono jakie cechy powinny ją w przyszłości charakteryzować.

Drzewo celów składa się z przeformułowania problemów zawartych i opisanych w drzewie problemów oraz analizie SWOT na cele, łączenia ich w związek celów i środków do ich realizacji, a następnie wyboru celu strategicznego. Porządkowanie to służy do zobrazowania interakcji pomiędzy poszczególnymi celami, nadając im strukturę w postaci „drzewa celów”. Na tym etapie następuje również uzupełnienie o inne cele. Przy określaniu celów zespół ekspercki kierował się tym, aby były one mierzalne i realnie osiągalne.

Wskazania w tym punkcie polegają na zamieszczeniu programu w formie tabeli, która zawiera w sobie zadania planowane do realizacji dzięki którym osiągnięte zostaną postawione przed gminą założenia. Punkt ten stanowi szczegółowy wykaz kolejnych zadań służących do realizacji celu.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz zaproponowano dla każdego celu strategicznego określonego w drzewie problemów wprowadzenie zestawu kilku obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji Strategii Rozwoju.

Sposób realizacji strategii i uzyskiwane rezultaty będą kontrolowane poprzez wskaźniki realizacji strategii z rozróżnieniem wskaźników produktu i wskaźników rezultatu. Łącznie zdefiniowano kilkanaście wskaźników produktu wynikających z realizacji strategii i kilkadziesiąt wskaźników osiągniętych rezultatów.

Monitoring i ewaluacja strategii polegają na okresowej ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w tym dokumencie i wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy.

Monitorowaniem wdrażania Strategii zajmować się będzie Zespół Roboczy i Strategiczny, w którego skład wchodzą przedstawiciele powołani przez Burmistrza Miasta i Gminy Skalbmierz.

2. Charakterystyka społeczno – gospodarcza Gminy Skalbmierz

2.1. Dane podstawowe

2.1.1 Położenie

Gmina Skalbmierz położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, na pograniczu z województwem małopolskim. Pod względem podziału administracyjnego kraju Gmina Skalbmierz położona jest w powiecie kazimierskim. Siedzibą gminy jest Skalbmierz. Administracyjnie graniczy z gminami Kazimierza Wielka i Czarnocin (powiat kazimierski), Działoszyce (powiat pińczowski), Pałecznica (powiat proszowicki) oraz Racławice (powiat miechowski). Położenie gminy na mapie krajowej, wojewódzkiej i powiatowej obrazuje poniższa grafika.

Rys. 1: Lokalizacja gminy Skalbmierz.

Źródło: *Opracowanie własne na podst. http://www.geodezja.kielce.pl, https://www.osp.org.pl/, http://www.kazimierzaw.pl/*

Powierzchnia gminy wynosi (według stanu na 2011 r.) 8 594 ha, tj. zajmuje 0,73% ogólnej powierzchni województwa świętokrzyskiego, a 20,3% powierzchni powiatu kazimierskiego. Spośród wszystkich gmin miejsko-wiejskich w województwie świętokrzyskim gmina Skalbmierz, pod względem wielkości, plasuje się na 21 miejscu (na 26 gmin miejsko-wiejskich województwa). W powiecie kazimierskim Skalbmierz jest drugą co do wielkości gminą (największą powierzchnię zajmuje gmina Kazimierza Wielka - 13 986 ha, 33,12% ogólnej powierzchni powiatu). Tereny miejskie Skalbierza zajmują jednak większą powierzchnię - 713 ha., podczas gdy tereny miejskie Kazimierzy Wielkiej liczą 533 ha.

W skład gminy wchodzą: 23 sołectwa: Baranów, Bełzów, Bolowiec, Boszczynek, Drożejowice, Grodzonowice, Kobylniki, Kózki, Krępice, Małoszów, Podgaje, Przybenice, Rosiejów, Sielec Biskupi, Sielec Kolonia, Sietejów, Szarbia Zwierzyniecka, Szczekarzów, Tempoczów Kolonia, Tempoczów Rędziny, Topola, Zakrzów, Zakrzówek oraz miasto Skalbmierz. W mieście wskaźnik zaludnienia kształtuje się na poziomie 184 osoby/km², a na terenach wiejskich – 79 osób/km² (dane na koniec 2010 r.).

2.1.2 Środowisko

Gmina Skalbmierz ogólnie posiada łagodny klimat, pozbawiony gwałtownych skoków i zmian termicznych. Miejscowy mikroklimat powoduje, iż okres wegetacji roślin trwa średnio 188 dni i jest jednym z najdłuższych w Polsce. Średnia temperatura roczna powietrza wynosi + 9 ° C, w miesiącach letnich + 18 ° C, w zimowych – 4 ° C. Dni mroźnych jest 30 – 40 w roku. Przeciętnie w roku notuje się od 600 do 700 mm opadów.

Miasto i gmina Skalbmierz posiada świetne warunki ekologiczne. W promieniu ponad 50 km nie ma uciążliwego przemysłu. W krajobrazie gminy dominują pola uprawne. Lasy zajmują powierzchnię zaledwie 43,69 ha, co stanowi ok. 0,5% powierzchni ogólnej gminy.

Niewielkie rozproszone kompleksy leśne porastają nieprzydatne rolniczo stoki, wąwozy, wierzchowiny wzniesień lessowych, spełniając głównie rolę ochronną. Pod względem siedliskowym dominuje tu las świeży, natomiast w pobliżu cieków wodnych i w bezodpływowych zagłębieniach terenu spotyka się las wilgotny. Dominującymi gatunkami są: buk, grab, brzoza, olsza, topola.

Gleby wykształcone zostały z lessów, a także z utworów zwałowych i wodnolodowcowych. Z lessów wykształciły się głównie czarnoziemy i gleby brunatne a z utworów zwałowych i wodnolodowcowych czarne ziemie i gleby brunatne wyługowane. W dolinie rzeki Nidzicy wykształciły się gleby pochodzenia lessowego z osadów

aluwialnych. Są to gleby o wysokiej wartości produkcyjnej. Wysoki wskaźnik bonitacji oraz wysoka wartość ekologiczna powodują, iż gleby te posiadają najwyższe preferencje do prowadzenia produkcji ekologicznej.

Obszar gminy Skalbmierz położony jest poza obrębem Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych oraz obszarów Natura 2000. Brak obszarów chronionych na terenie gminy wynika z wysokiej intensywności rolnictwa w tym rejonie. Na terenie gminy występują następujące mniejsze formy ochrony przyrody, tj.:

a) pomniki przyrody żywej:

- lipa drobnolistna w Topoli, położona na skraju parku podworskiego
- aleja topolowa w Topoli, położona w parku podworskim
- lipa w Drożejowicach, położona w parku podworskim
- dąb w Drożejowicach, położony w parku podworskim
- jesion w Drożejowicach, położony w parku podworskim
- dąb szypułkowy w Drożejowicach, położony w parku podworskim

b) użytek ekologiczny:

- Rosiejów, halizna porośnięta w 80% krzewami, leszczyną, robinią, czeremchą

Użytek ekologiczny „Rosiejów" o powierzchni 2,86 ha położony jest na terenie Nadleśnictwa Pińczów w obrębie Teresów. Ponadto w północno-zachodniej części gminy, na północ od Rosiejowa, znajduje się rezerwat Archeologiczno-Krajobrazowy Kurhanów Pradziejów wpisany do rejestru zabytków.

2.1.3 Dziedzictwo kulturowe

Mając na uwadze dziedzictwo kulturowe obszar miasta i gminy Skalbmierz zaliczany jest do terenów o małej ilości obiektów zabytkowych (kubaturowych). Najwięcej takich obiektów znajduje się na terenie miasta Skalbmierza. Szczególnie godny uwagi jest zabytkowy układ przestrzenny z unikalnym ćwierćkolistym placem, który kiedyś stanowił plac targowy, a obecnie został zmieniony w zieleniec. Pod ścisłą ochroną konserwatorską znajduje się tu zespół cmentarza parafialnego, zespół kościoła kolegiackiego z dzwonnicą, bramą, cmentarzem, kościołem i ogrodzeniem oraz park, 11 domów, układ urbanistyczny i budynek banku. Na terenie gminy ścisła ochroną konserwatora objęte są także:

- dom w Grodzonowicach,
- park w Kobylnikach,
- dwa domy w Kózkach,
- cmentarz, kapliczka i zespół kościoła pod wezwaniem Św. Mikołaja w Małoszowie,

- park w Rosiejowie,
- dom, kapliczka oraz zespół dworu z budynkiem gospodarczym, czworakiem, dworem, oficyną, parkiem i suszarnią w Sielcu Biskupim,
- - cmentarz, dom, kapliczka, zespół dworu z parkiem i zespół kościoła parafialnego z dzwonnicą w Topoli.

Cechą charakterystyczną krajobrazu gminy są również liczne krzyże, kapliczki i figury przydrożne o cechach zabytkowych i wartościach etnograficznych.

2.1.4 Komunikacja

Gmina Skalbmierz położona jest pomiędzy dwoma dużymi szlakami komunikacyjnymi:

- drogą krajową nr 7 prowadzącą z Żukowa k. Gdańska przez Warszawę do granicy ze Słowacją w Chyżnem. Jest ona częścią międzynarodowej drogi europejskiej E77 prowadzącą dalej przez Słowację do stolicy Węgier – Budapesztu.
- drogą krajową nr 79 przebiegającą z centralnej, przez południowo-wschodnią, do południowej części kraju. Najważniejsze miejsca leżące na trasie DK79 to: Warszawa-Kozienice-Sandomierz-Kraków-Katowice-Bytom.

Główną drogą łączącą gminę Skalbmierz z wymienionymi powyżej szlakami komunikacyjnymi jest droga wojewódzka nr 768 (łącząca DK7 w Jędrzejowie z DK4 w Brzesku). Przebieg drogi wojewódzkiej nr 768 oraz DK7 i DK79 obrazuje poniższy rysunek.

Rys. Najważniejsze szlaki komunikacyjne przebiegające przez Gminę Skalbmierz oraz łączące Skalbmierz z głównymi drogami regionu.

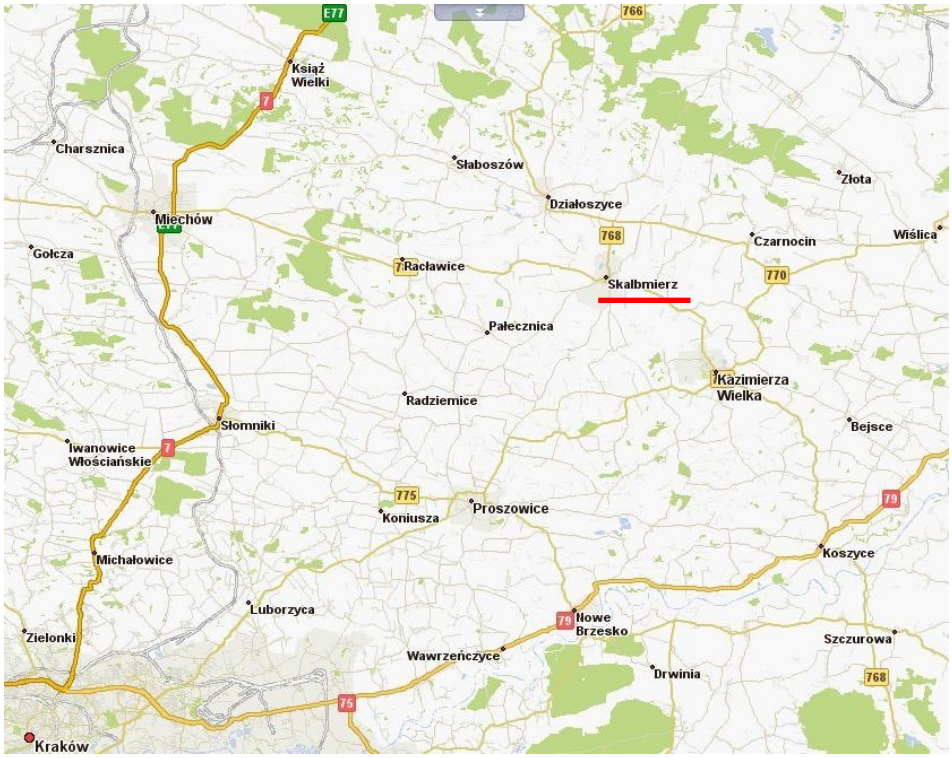

Źródło: http://mapa.targeo.pl

Połączenia z sąsiednimi ośrodkami gminnymi odbywają się drogami wojewódzkimi i powiatowymi.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez teren gminy to:

- nr 768 Jędrzejów – Brzesko (długość drogi przebiegającej przez gminę Skalbmierz to 11,713 km; od km 37+750 do km 49+463);
- nr 785 Olkusz – Skalbmierz (długość drogi przebiegającej przez gminę Skalbmierz to 8,250 km; od km 60+258 do km 68+508);
- nr 770 Drożejowice – Krzyż (długość drogi przebiegającej przez gminę Skalbmierz to 2,250 km; od km 00+000 do km 2+250).

Drogi powiatowe przebiegające przez teren gminy to:

- 0496T Niezwojowiec gr. woj. świętokrzyskiego – Tempoczów Rędziny (długość odcinka 3,515 km);
- 0497T Niezwojowice gr. woj. świętokrzyskiego – Tempoczów Kolonia (długość odcinka 2,675 km);
- 0498T Działoszyce - Łysowiec - Bronocice - Szarbia Zwierzyniecka (długość odcinka 0,530 km);
- 0499T Szarbia Zwierzyniecka - Podgaje - Skalbmierz (długość odcinka 4,103 km);
- 0500T Skalbmierz - Zakrzów - Sietejów - Małoszów - Bolowiec (długość odcinka 6,219 km);
- 0501T (Czuszów) - gr. woj. świętokrzyskiego - Głuchów (długość odcinka 2,420 km),
- 0502T Skalbmierz - Zakrzówek - Baranów - gr. woj. świętokrzyskiego (długość odcinka 5,493 km),
- 0503T Skalbmierz - Kobylniki (długość odcinka 2,851 km),
- 0504T przez wieś Sielec (długość odcinka 4,234 km),
- 0505T Skalbmierz - Kózki - Przybenice - Głuchów - Podkamieńczyce (długość odcinka 6,501 km),
- 0506T Przybenice - Bełzów - Skorczów (długość odcinka 2,410 km),
- 0507T Przybenice - Boszczynek - Słonowice (długość odcinka 3,148 km),
- 0508T Kózki – Boszczynek (długość odcinka 2,380 km),
- 0786T Szarbia – Tempoczów Rędziny (długość odcinka 1,345 km),
- 0787T Bolów – Czuszów (długość odcinka 0,900 km),
- 0517T Ciuślice - Krępice - Kobylniki – Topola (długość odcinka 4,410 km),
- 0529T Topola - - Kamyszów - Broniszów (długość odcinka 0,547 km),
- 0515T Zagaje Dębiańskie - Dębiany - Bieglów (długość odcinka 0,833 km),
- 0068T Kozubów - Kujawki - Drożejowice (długość odcinka 0,375 km),
- ulica Kanonijska (długość odcinka 0,513 km),

- ulica ppor. Brzozy (długość odcinka 1,870 km).

Łączna długość sieci dróg powiatowych przebiegających przez gminę Skalbmierz wynosi 57,272 km.

Łączna długość sieci dróg gminnych przebiegających przez gminę Skalbmierz wynosi 76 671 mb, z czego 72 050 mb to drogi przebiegające przez teren gminy, a 4 621 mb to drogi gminne przebiegające przez miasto Skalbmierz. Drogi gminne posiadają różne typy nawierzchni. Są to nawierzchnie: bitumiczne, tłuczniowe. W samym mieście Skalbmierz większość odcinków (ulic) posiada nawierzchnię bitumiczną. Tylko Plac M. C. Skłodowskiej wykonany jest z kostki brukowej.

Przez obszar gminy nie przebiegają żadne odcinki dróg krajowych. Przez teren gminy nie prowadzi też sieć kolejowa.

2.1.5 Infrastruktura techniczna

Poprzez infrastrukturę techniczną należy rozumieć zaopatrzenie w prąd, gaz, ogrzewanie, wodę, a także usuwanie śmieci, usuwanie ścieków, kanalizację, oczyszczalnie ścieków, odzyskiwanie surowców wtórnych oraz komunikację (infrastruktura telefoniczna, radiowa, telewizyjna, Internet, inne usługi radiowe).

- **Wodociągi**

Gmina Skalbmierz jest zwodociągowana w 88% (z sieci wodociągowej na terenie miasta Skalbmierz korzysta 93,2% mieszkańców, natomiast na obszarach wiejskich – 87.6%). Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 139,9 km, natomiast sieci magistralnej dodatkowe 19,5 km. Podstawowe dane nt. sieci wodociągowej przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Wielkość sieci wodociągowej na terenie gminy Skalbmierz (według stanu na koniec 2011 roku).

Wyszczególnienie	j.m	Wartość		
		Ogółem	Miasto	Obszar wiejski
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	139,9	7,4	132,5
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	km	1699	399	1300
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	141,4	31,5	109,9
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	1263	1263	0
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	6066	1263	4803

Źródło: Dane GUS

Na przestrzeni ostatnich 5 lat długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej pozostała niezmienna. Można natomiast zauważyć wzrost liczby przyłączeń do budynków

(z 1672 szt. na koniec 2007 r. do 169 szt. na koniec 2011 r.). Zestawienie poszczególnych danych obrazują poniższe tabele.

Wykres: Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (w szt.) w latach 2007-2011 w gminie Skalbmierz.

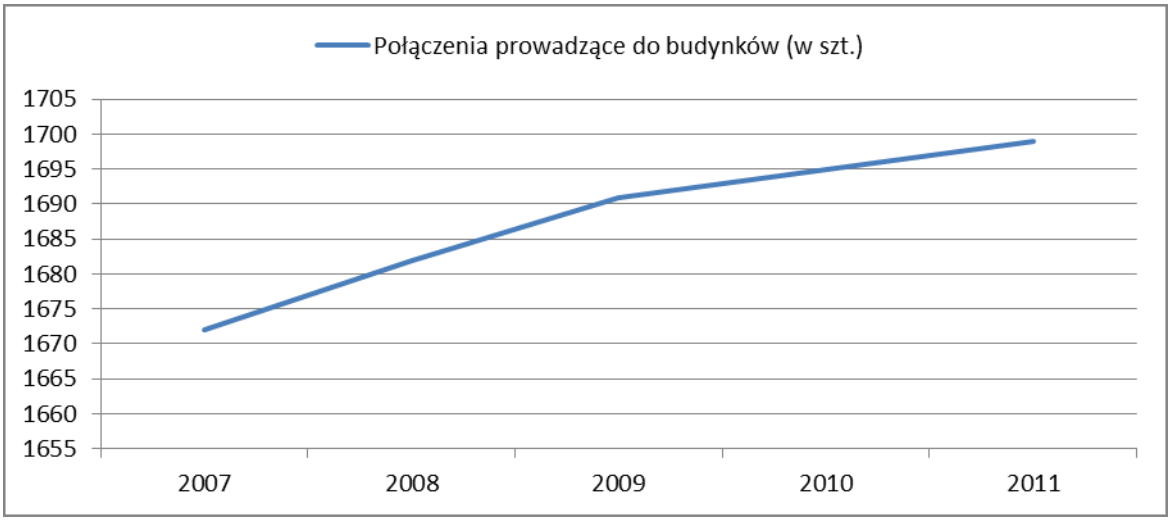

Źródło: Dane GUS

Z powyższego wykresu wynika, że lata 2007-2011 to okres systematycznego wzrostu liczby oddawanych przyłączy wodociągowych. Pomimo wzrostu liczby przyłączy, to liczba ludności korzystająca z sieci wodociągowej w 2011 roku była mniejsza niż w 2007 r. Wynika to jednak przede wszystkim z malejącej z roku na rok liczby ludności.

Tabela: Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2007-2011.

Źródło: Dane GUS

Tabela: Woda dostarczana gospodarstwom na terenie gminy Skalbmierz w latach 2007-2011.

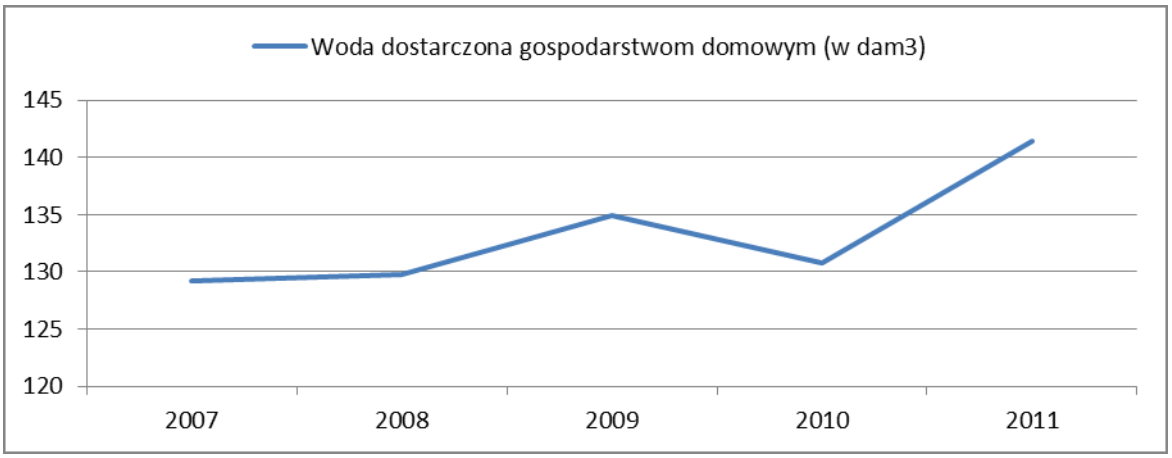

Źródło: Dane GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie wody do celów konsumpcyjnych na koniec roku 2011 wyniosło 20,2 m³/m/rok (przy 18,7 m³/m/rok w 2010 roku). Ogólna wielkość zużytej w 2011 r. wody wyniosła 159 400 m³.

Zaopatrzenie gminy w wodę pitną pochodzi z dwóch ujęć: Rosiejów, Płużki (gmina Słaboszów) i rezerwowej istniejącej w Pałecznicy (gmina Pałecznica). Maksymalna wydajność ujęcia Rosiejów wynosi 450 m³/d, natomiast dla ujęcia Płużki jest to 9 600 m³/d. Z ujęcia w Rosiejowie korzystają mieszkańcy sołectw: Rosiejów, Szarbia, Tempoczów-Kolonia oraz Podgaje. Mieszkańcy pozostałych sołectw oraz miasta Skalbmierz korzystają z ujęcia w Płużkach i Pałecznicy. Ogólna wielkość ujmowanej i uzdatnianej wody ze studni w Rosiejowie na koniec 2011 r. wyniosła 41 591 m³. Ze studni w Płużkach pozyskano natomiast ogółem 785 830 m³ wody. Nieco martwić mogą straty wody na sieci. Na koniec 2011 roku wyniosły one 32,8%, co jest wynikiem znacznie lepszym niż w 2009r Wówczas straty sięgały 45,6%.

- **Kanalizacja**

Dostęp do sieci kanalizacyjnej posiada 15,4% społeczności gminy (58,4% mieszkańców miasta oraz 5,1% mieszkańców wsi). Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie całej gminy wynosi 28,9 km. Do sieci podłączonych jest 259 budynków mieszkalnych (173 w mieście i 86 na obszarze wiejskim). Dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Sieć kanalizacji na terenie gminy Skalbmierz (dane na koniec 2011 r.).

Wyszczególnienie	j.m.	Wartość		
		Ogółem	Miasto	Obszar wiejski
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	28,9	11,9	17,0
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	259	173	86
Ścieki odprowadzone	dam3	40	22	18
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	791	791	0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1103	791	312

Źródło: Dane GUS

Analizując dane statystyczne zwraca uwagę fakt, że na przestrzeni lat 2007-2011 podwoiła się długość czynnej sieci kanalizacyjnej. W tym samym czasie niemal podwoiła się wielkość odprowadzanych ścieków. Liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej wzrosła o 9,5%. Szczegółowe dane obrazuje tabela.

Tabela. Sieć kanalizacyjna w gminie Skalbmierz na przestrzeni lat 2007-2011.

Wyszczególnienie	j.m.	Lata				
		2007	2008	2009	2010	2011
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	14,4	15,4	15,4	15,4	28,9
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	223	231	250	250	259
Ścieki odprowadzone	dam3	21,6	25,7	27,7	27	40
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1007	1014	1042	1046	1103

Źródło: Dane GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca na koniec 2011 roku ilość ścieków komunalnych wytwarzanych w gminie wyniosła 19,7 m³/m/rok (przy wielkości 18,2 m³/m/rok osiągniętej w roku 2010).

- **Pozostała infrastruktura techniczna**

Gmina jest w pełni zelektryfikowana. Na terenie gminy nie ma natomiast sieci gazowej. Gospodarką odpadami zajmuje się Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu. Na terenie gminy funkcjonuje jedno składowisko odpadów komunalnych, zlokalizowane w Sielcu Biskupim, które zostało uruchomione w 1986 r. Powierzchnia składowiska wynosi 2,52 ha, a możliwa do wykorzystania pojemność to 225 000 m³. Składowisko śmieci w najbliższym czasie będzie jednak likwidowane. Docelowo wszystkie śmieci niesegregowane z terenu gminy trafiać będą na wysypisko w gminie Włoszczowa.

2.1.6 Ludność

Wg danych statystycznych Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz gminę, na koniec 2011 r. zamieszkiwało 6 915 osób, co stanowiło 0,54% ogólnej liczby ludności województwa świętokrzyskiego. Pod względem liczby ludności Skalbmierz zalicza się do jednej z najmniej licznych gmin miejsko-wiejskich w całym województwie świętokrzyskim (24 miejsce na 26 gmin miejsko-wiejskich województwa).

W samej gminie Skalbmierz największy potencjału ludnościowy skupia miasto Skalbmierz (1368 mieszkańców na koniec 2011 roku). Znaczna część ludności zamieszkuje także miejscowość Topola (987 osób). Liczba ludności pozostałych sołectw nie przekracza 400 mieszkańców. W najmniejszym sołectwie – Zakrzówek mieszka 46 osób. Dane obrazuje poniższa tabela.

Tabela: Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Miasta i Gminy Skalbmierz na koniec grudnia 2011 roku oraz na przestrzeni lat 2007-2010.

Lp.	Sołectwo	2007	2008	2009	2010	2011
1	Baranów	294	294	288	292	295
2	Bełzów	171	173	189	160	154
3	Bolowiec	104	112	107	107	102
4	Boszczynek	183	187	165	190	197
5	Drożejowice	461	462	468	466	455
6	Grodzonowice	112	115	113	112	114
7	Kobylniki	402	400	393	387	394
8	Kózki	145	148	141	140	140
9	Krępice	159	156	155	156	153
10	Małoszów	233	240	237	235	228
11	Podgaje	154	156	154	153	149
12	Przybenice	175	170	168	168	168
13	Rosiejów	358	352	345	331	332
14	Sielec Biskupi	209	208	195	196	191
15	Sielec-Kolonia	295	291	290	291	289
16	Sietejów	84	85	86	84	85
17	Szarbia Zwierzyniecka	300	297	297	291	287
18	Szczekarzów	126	119	118	119	116
19	Tempoczów-Kolonia	147	145	143	149	147
20	Tempoczów-Rędziny	294	296	299	299	305
21	Topola	1057	1048	1031	1010	987
22	Zakrzów	211	210	210	211	213
23	Zakrzówek	47	47	48	45	46
24	Skalbmierz	1383	1367	1360	1364	1368
Razem		**7107**	**7078**	**7000**	**6956**	**6915**

Źródło: UMiG Skalbmierz

Populacja ludności gminy Skalbmierz ma tendencję malejącą, co wyraża się systematycznym zmniejszaniem liczby mieszkańców z 7107 w 2007 r. do 6915 osób na koniec 2011 r. (spadek o 2,71%). Sytuację malejącej populacji obrazuje poniższy wykres.

Wykres: Populacja ludności gminy Skalbmierz w latach 2007-2011 (dane na koniec grudnia).

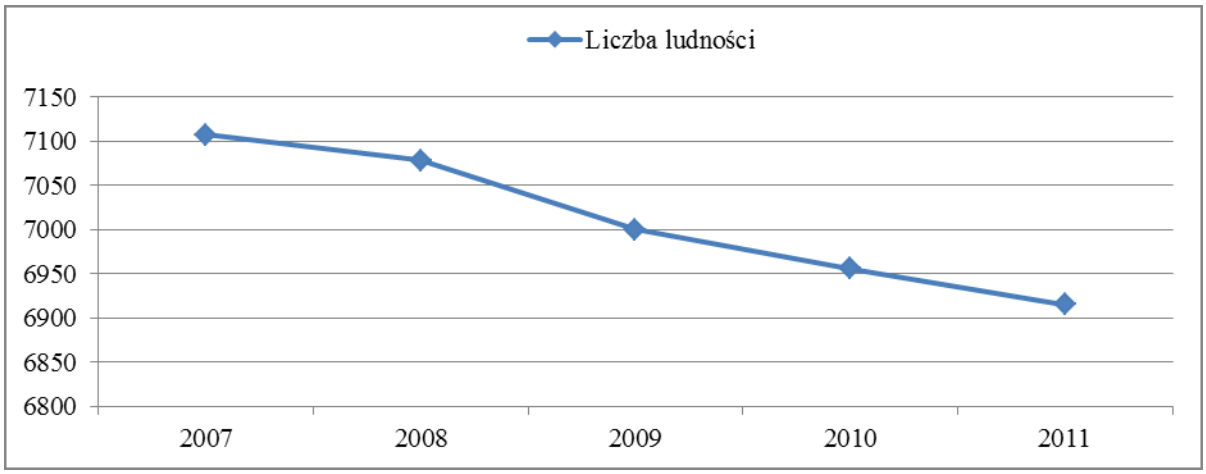

Źródło: Dane GUS

Zmiany liczby mieszkańców gminy są uwarunkowane dwoma czynnikami: przyrostem naturalnym (różnica między urodzeniami i zgonami) oraz saldem migracji (różnica między napływem i odpływem ludności). Niż demograficzny występujący na terenie gminy najlepiej obrazuje spadający odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, co przedstawia wykres poniżej.

Wykres: Ludność według grup ekonomicznych w latach 2007-2011.

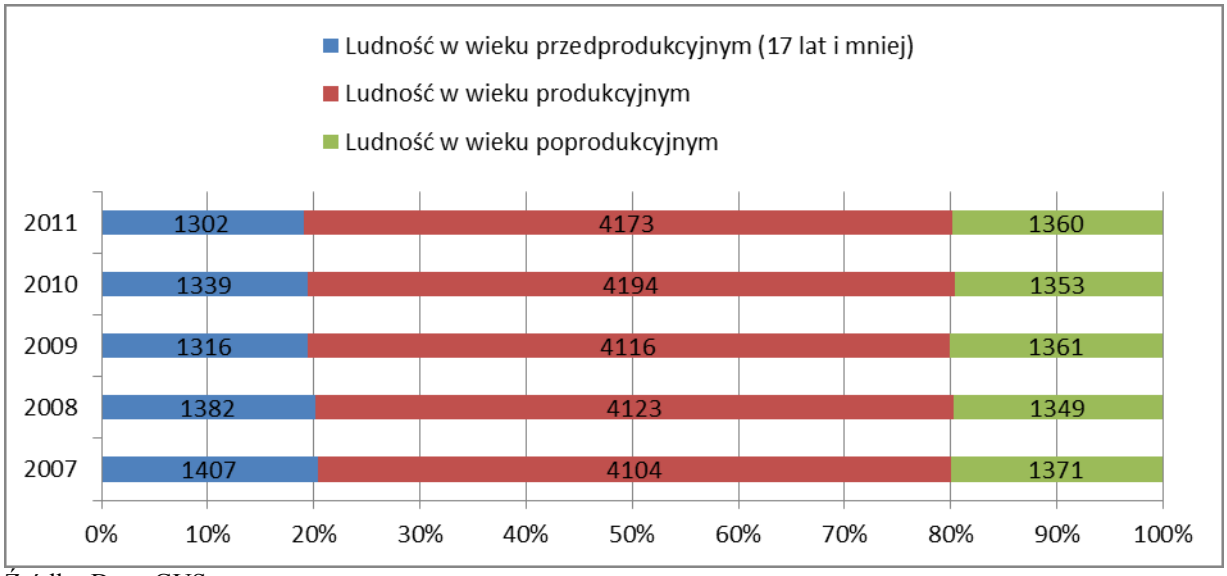

Źródło: Dane GUS

Jak wynika z wykresu powyżej struktura wiekowa mieszkańców gminy przedstawia się niekorzystnie co potwierdza tezę o starzeniu się społeczeństwa. Znaczna część społeczeństwa zbliża się do granicy wieku poprodukcyjnego, przy czym w niewystarczającym stopniu jest zastępowana przez osoby młode wkraczające w wiek produkcyjny.

2.1.7 Podmioty gospodarcze

Z danych statystycznych sporządzonych za ostatnie pięć lat wynika, że w gminie Skalbmierz liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON utrzymuje się na podobnym poziomie. Aczkolwiek według danych za 2011 roku w liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON nastąpił skok o ponad 7% w stosunku do roku poprzedniego. Na koniec 2012 roku w całej gminie zarejestrowane były 316 podmioty. W porównaniu z rokiem 2007 w gminie nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 31, tj. 11%.

Najwięcej firm przybyło na obszarach wiejskich. Jeszcze w 2007 roku na terenach wiejskich gminy Skalbmierz zarejestrowanych było 128 podmiotów gospodarczych. Tymczasem na koniec 2011 roku działało już 167 podmiotów (wzrost o 30,5%). Tak znacznego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich 5 lat nie zanotowano w żadnej gminie miejsko-wiejskiej województwa świętokrzyskiego. Szczegółowe dane obrazuje tabela poniżej.

Tabela: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz w latach 2007-2011.

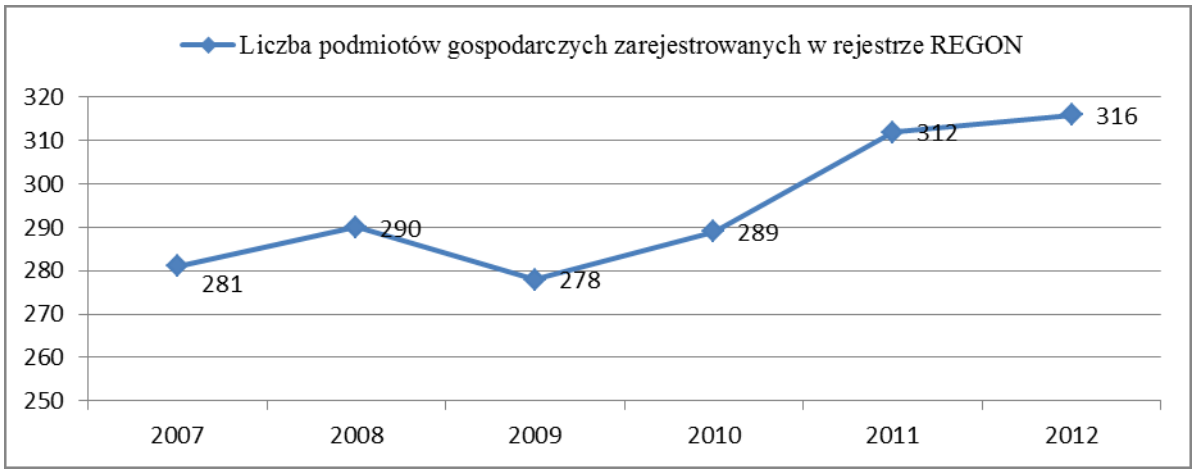

Źródło: Dane GUS

Tabela: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2007-2011 z podziałem na obszar wiejski i miejski gminy Skalbmierz.

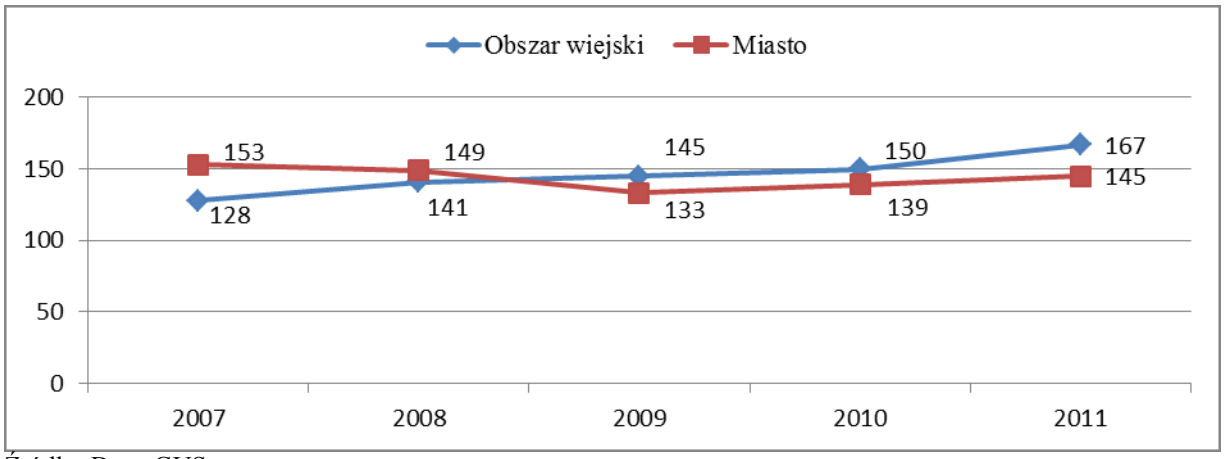

Źródło: Dane GUS

Wśród ogólnej liczby podmiotów największą liczbę stanowiły podmioty prywatne – 293 jednostki, tj. 93,91 % ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Tabela: Liczba podmiotów gospodarczych gminie Skalbmierz na koniec 2011r. według klasyfikacji PKD 2007.

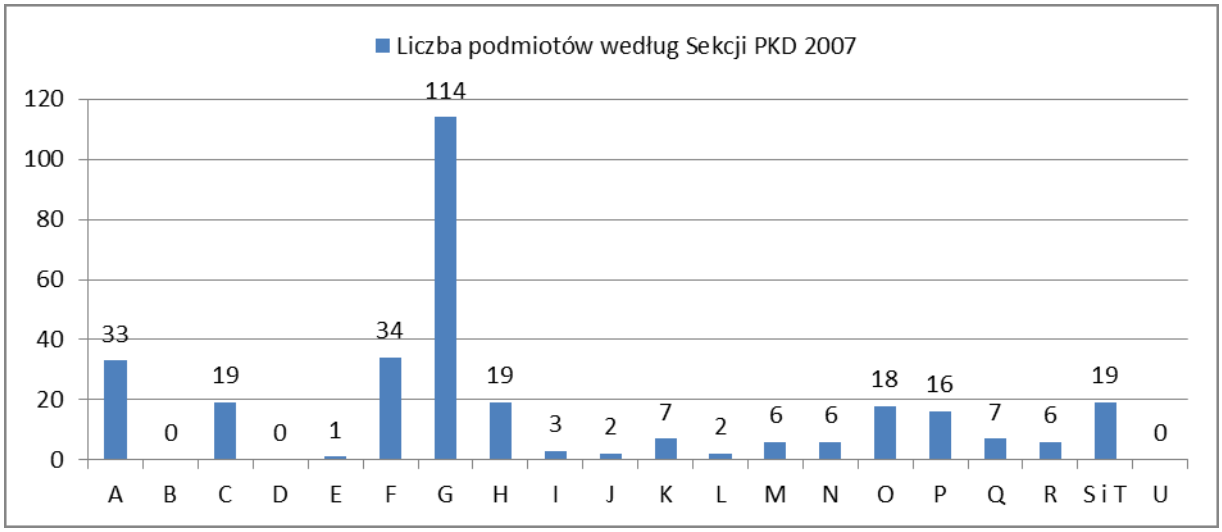

Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F - Budownictwo
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J - Informacja i komunikacja
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P - Edukacja
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa
Sekcja T - Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: Dane GUS

Najwięcej firm zarejestrowanych na obszarze miasta i gminy Skalbmierz na koniec 2011 roku działało w sekcji G, tj. handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (114 firm, 36,5% ogólnej liczby podmiotów). Działalność pozostałych podmiotów jest rozproszona w kilkunastu sekcjach PKD, z czego wyróżnić można jeszcze 2 gałęzie działalności, czyli 34 podmioty działające w sekcji F (budownictwo) oraz 33 podmioty działające w sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo).

Spośród firm działających w branży handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw pojazdów samochodowych najwięcej, bo 72 podmioty na koniec 2011 roku działały w Sekcji G dział 47: handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. 25 firm prowadziło działalność w oparciu o kody PKD należące do Sekcji G działu 46: handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, a kolejne 17 podmiotów wpisanych było do Sekcji G działu 45: handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych.

Na obszarze gminy Skalbmierz żaden z podmiotów nie prowadzi działalności w sekcji B (górnictwo i wydobywanie), sekcji D (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych) oraz sekcji U (organizacje i zespoły eksterytorialne).

Największymi prywatnymi pracodawcami w gminie są następujące podmioty:

1. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo Handlowe „PRIMA-BUD" (Skalbmierz, ul.5-go Sierpnia 39). Przedsiębiorstwo prowadzi produkcję i sprzedaż wyrobów dla potrzeb telekomunikacji i innych wyrobów żel-betonowych z zakresu kostki brukarskiej, różnego rodzaju, płyt i płytek, ogrodzeń stałych , przepustów itp.;
2. Zakład produkcji okien PCV i automatyki przemysłowej „PESO" (Topola). Firma specjalizuje się w produkcji, sprzedaży i montażu okien różnych typów oraz rolet i drzwi;
3. Mechanika narzędzi rolniczych. Usługi wodno-kanalizacyjne i C.O. Michalak Michał (Szarbia).
4. Zakład Usługowo Produkcyjno Handlowy „FARMER" S.J (Skalbmierz ul. Kopernika 20) – firma zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym środków do produkcji rolnej oraz świadczy usługi dla rolnictwa w pełnym zakresie;

Wśród innych znaczących pracodawców należy wymienić stacje paliw, punkty usługowe (sklepy), Bank Spółdzielczy w Skalbmierzu, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skalbmierzu.

Wśród największych pracodawców sektora publicznego należy wymienić:

- Urząd Miasta i Gminy Skalbmierz,
- Szkoły Podstawowe w Skalbmierzu, Topoli,
- Gimnazjum w Skalbmierzu i Topoli,
- Zespół Szkół Zawodowych w Skalbmierzu,
- Centrum Kształcenia Ustawicznego,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Skalbmierzu, oraz jej filie w: Boszczynku, Tempoczowie Koloni.
- Pocztę Polską.

2.1.8 Rolnictwo

Na obszarze gminy tereny rolnicze zajmują znaczną powierzchnię bo aż 7 143 ha. W stosunku do ogólnej powierzchni gminy daje to 83,12%. Jest to jeden z najwyższych wskaźników spośród wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa. Większy udział powierzchni gruntów rolnych w stosunku do całkowitej powierzchni gminy występuje tylko w gminie Opatów (86,8%), a nieco mniejszy w gminie Kazimierza Wielka (82,5%). Spośród gminnych użytków rolnych największą powierzchnię zajmują grunty orne (6 187 ha). Łąki zajmują 844 ha, sady 62 ha, a najmniejszą powierzchnię zajmują pastwiska – 50 ha, co najlepiej obrazuje poniższy wykres.

Wykres: Procentowy podział gruntów rolnych na terenie gminy Skalbmierz (dane na koniec 2005 roku).

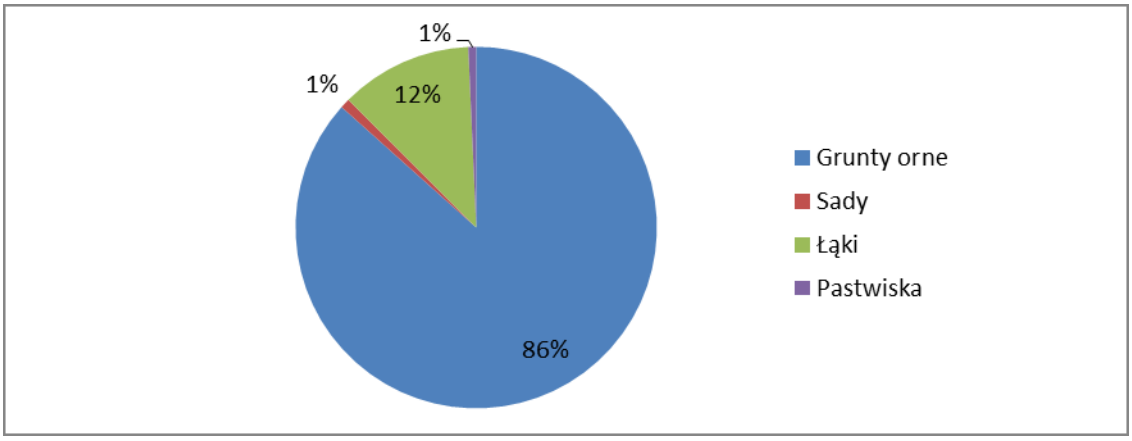

Źródło: Dane GUS

Duże nasycenie gospodarstw rolnych sprawia, że gmina charakteryzuje się najmniejszym zalesieniem spośród wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa. Lasy na terenie gminy zajmują tylko 43,69 ha, tj. 0,5% ogólnej powierzchni gminy.

Tabela: Powierzchnia lasów na terenie gminy Skalbmierz według poszczególnych sołectw z podziałem na lasy prywatne i państwowe.

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia lasów w ha		
		Ogółem w gminie	w tym	
			prywatne	państwowe
1	Baranów	0,76	0,76	0,00
2	Bełzów	0,31	0,29	0,02
3	Bolowiec	0,44	0,44	0,00
4	Boszczynek	2,01	2,01	0,00
5	Drożejowice	7,78	4,97	2,81
6	Grodzonowice	1,25	1,25	0,00
7	Kobylniki	3,94	3,94	0,00
8	Kózki	0,00	0,00	0,00
9	Krępice	0,00	0,00	0,00
10	Małoszów	5,42	1,78	3,64
11	Podgaje	0,20	0,20	0,00
12	Przybenice	0,08	0,08	0,00
13	Rosiejów	8,40	5,56	2,84
14	Sielec Biskupi	0,22	0,07	0,15
15	Sielec-Kolonia	5,80	1,92	3,88
16	Sietejów	0,00	0,00	0,00
17	Szarbia Zwierzyniecka	1,19	1,19	0,00
18	Szczekarzów	0,00	0,00	0,00
19	Tempoczów-Kolonia	1,79	1,79	0,00
20	Tempoczów-Rędziny	0,00	0,00	0,00
21	Topola	1,98	1,77	0,21
22	Zakrzów	0,12	0,12	0,00
23	Zakrzówek	0,00	0,00	0,00
24	Skalbmierz	2,00	2,00	2,00
RAZEM GMINA		**43,69**	**30,14**	**15,55**

Źródło: UMiG Skalbmierz

Większość gospodarstw rolniczych zlokalizowanych na obszarze gminy to gospodarstwa małe, których areał nie przekracza 10 ha. Taka tendencja obserwowana jest w całym powiecie kazimierskim. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002r. na 6391 gospodarstw rolnych działających w powiecie kazimierskim, aż 89% spośród nich liczyła nie więcej jak 10 ha. użytków. Dane obrazuje poniższa tabela

Tabela: Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych (dane na koniec 2002 roku na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego).

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupy obszarowe użytków rolnych w ha								
		0 - 1	1 - 2	2 - 5	5 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 30	30 - 50	50 i więcej
Liczba gospodarstw w szt.	6391	935	711	1895	2164	500	122	40	13	11
Powierzchnia użytków rolnych w ha	33469	401	1001	6587	15115	5892	2091	952	472	957
W tym gospodarstwa indywidualne										
Liczba gospodarstw w szt.	6388	935	711	1895	2163	500	121	40	13	10
Powierzchnia użytków rolnych w ha	33389	401	1001	6587	15109	5892	2076	952	472	899

Źródło: Dane GUS

Jednym z rozwiązań dla mniejszych gospodarstw rolnych (w zakresie podniesienia ich konkurencyjności, opłacalności upraw) jest tworzenie grup producenckich. Na terenie gminy Skalbmierz działają dwie tego typu grupy, tj.

1) Spółdzielnia Producentów Warzyw i Owoców „Sielec" Sielec Kolonia 46, Skalbmierz

Spółdzielnia Producentów Warzyw i Owoców „Sielec" zrzesza 41 członków gospodarujących na terenie gminy. Zdecydowana większość członków zrzeszenia pochodzi z Sielca (stąd nazwa grupy). Grupa działa w branży owocowo-warzywnej i produkuje głównie marchew. Pozostałe oferowane przez nią warzywa to: pietruszka, cebula, buraki ćwikłowe, kapusta pekińska, seler i por. Uprawia także owoce, m.in. jabłka, śliwki oraz brzoskwinie. Spółdzielnia Producentów Warzyw i Owoców „Sielec" należy do Krajowego Związku Branżowego Grup Producentów Owoców i Warzyw. Głównym zadaniem związku jest prowadzenie działań lobbystycznych i promocyjnych. Grupa organizuje też coroczny festyn „Marchewkowe Święto".

2) Grupa Producentów Warzyw „Szwagrol" Sp. z o.o., ul. M. Reja 9, Skalbmierz

Grupa zrzesza 5 producentów z terenu powiatu kazimierskiego, wytwarzających przede wszystkim wysokiej jakości warzywa.

2.1.9 Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kazimierzy Wielkiej (stan na 30.11.2012 r.) liczba bezrobotnych w gminie Skalbmierz wynosiła 332 osoby, w tym 174 kobiety. Zdecydowana większość bezrobotnych osób nie miała prawa do zasiłku (z prawem

do zasiłku było tylko 17 osób). Gro osób zarejestrowanych w urzędzie pracy zamieszkiwało obszar wiejski (242 osoby, tj. 72,89% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Równie istotnym problemem jest bezrobocie długotrwałe dotykające w całej gminie 62,95% mieszkańców pozostających bez pracy. Trudna sytuacja na rynku pracy dotyka osoby w różnym wieku, między innymi osoby młode. 34,63% osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy to osoby do 25 roku życia. Zarejestrowanych. Szczegółową charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Struktura i bilans bezrobotnych zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz.

Wyszczególnienie		**Bezrobotni zarejestrowani**			
		Ogółem		**- w tym z prawem do zasiłku**	
		Razem	**Kobiety**	**Razem**	**Kobiety**
Ogółem		332	174	17	9
z tego osoby	poprzednio pracujące	165	79	17	9
	w tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	11	3	4	1
	dotychczas niepracujące	167	95	0	0
Wybrane kategorie bezrobotnych (z ogółem)					
Zamieszkali na wsi		242	127	12	5
- w tym posiadający gospodarstwo rolne		9	4	1	1
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki		30	19	0	0
- w tym, które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia		6	4	0	0
Cudzoziemcy		0	0	0	0
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy		316	163	11	5
W tym:	do 25 roku życia	115	64	1	1
	długotrwale bezrobotne	209	109	0	0
	kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	X	48	X	0
	powyżej 50 roku życia	46	11	6	2
	bez kwalifikacji zawodowych	79	41	5	1
	bez doświadczenia zawodowego	190	104	0	0
	bez wykształcenia średniego	148	61	5	1
	samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	16	15	1	1
	które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	5	0	0	0
	niepełnosprawni	10	4	2	0
	po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego	0	0	0	0

Źródło: http://www.pupkazimierzawielka.pl/

2.1.10 Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

- **Opieka zdrowotna**

Podstawową opiekę zdrowotną na obszarze gminy zabezpiecza Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skalbmierzu.

Podstawowa opieka zdrowotna obejmuje świadczenia diagnostyczne, lecznicze, pielęgnacyjne i rehabilitacyjne wchodzące w zakres medycyny rodzinnej, medycyny ogólnej oraz działania prewencyjne wynikające z zagrożeń i potrzeb zdrowotnych ogółu społeczności lub poszczególnych jego mieszkańców.

Świadczenia zdrowotne udzielane przez NZOZ obejmują działania związane w szczególności z: badaniem i poradą lekarską w zakresie kompetencji lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pełną opieką stomatologiczną, specjalistyczną, ambulatoryjną opieką położniczo - ginekologiczną, pielęgniarstwem środowiskowo - rodzinnym i szkolno-wychowawczym, szczepieniami ochronnymi oraz innymi działaniami profilaktycznymi. Podstawowym problemem służby zdrowia na obszarze gminy jest niedostateczny dostęp do specjalistów. Ponieważ wachlarz usług medycznych w gminie jest niewystarczający, pacjenci często korzystają z usług przychodni w Kazimierzy Wielkiej. Natomiast specjalistyczną pomoc ambulatoryjną i szpitalną zabezpieczają mieszkańcom gminy przychodnie i szpitale w Kazimierzy Wielkiej, Pińczowie, Busku-Zdroju, Miechowie, Proszowicach.

- **Opieka społeczna**

Głównym realizatorem zadań pomocy społecznej na obszarze gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skalbmierzu. Pomoc społeczna świadczona na terenie gminy jest ściśle powiązana z sytuacją na rynku pracy, ale także różnego rodzaju dysfunkcjami rodziny i specyficznymi problemami poszczególnych osób. Znaczne bezrobocie na terenie gminy sprawia, że mieszkańcy gminy bardzo często zmuszeni są korzystać z pomocy opieki społecznej. W całym 2011 roku wsparciem objęto 762 rodziny zamieszkałe na terenie gminy. Ogólna liczba osób objętych pomocą wyniosła 2225, tj. ok. 32% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Najczęstszą przesłanką wsparcia rodzin było bezrobocie. Nie mniej istotnymi problemami były też choroba oraz niepełnosprawność, co najlepiej przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Liczba mieszkańców gminy objęta pomocą społeczną według przyczyny korzystania ze wsparcia.

L.p.	Przyczyny	Liczba rodzin objętych pomocą	Liczba osób objętych pomocą	Liczba kobiet objętych pomocą
1.	Ubóstwo	20	63	47
2.	Sieroctwo	0	0	0
3.	Bezdomność	1	1	0
4.	Ochrona macierzyńska	72	401	280
5.	Bezrobocie	301	914	685
6.	Niepełnosprawność	121	294	164
7.	Choroba	223	468	262
8.	Bezradność	16	58	16
9.	Alkoholizm	0	0	0
10.	Zakład karny	7	25	1
11.	Klęska żywiołowa	1	1	1
RAZEM		**762**	**2225**	**1456**

Źródło: MPiPS Sprawozdania

Na uwagę zasługuje brak lub bardzo niewielkie występowanie na obszarze Miasta i Gminy Skalbmierz takich problemów jak: sieroctwo, alkoholizm, bezdomność i klęski żywiołowe. Z drugiej zaś strony zwraca uwagę problem bezrobocia, zwłaszcza wśród kobiet (aż 74,9% osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na brak pracy to kobiety). Choroby są natomiast podstawowym problemem osób w wieku poprodukcyjnym. Wśród tej grupy osób po pomoc społeczną sięgają zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Aczkolwiek większy odsetek zgłaszających się po pomoc stanowią kobiety (59,8%). Dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Liczba mieszkańców gminy objęta pomocą społeczną z podziałem na płeć.

Przyczyny udzielania pomocy	Ilość objętych pomocą		w tym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	rodzin	osób	K	M	K	M	K	M
Choroba	223	468	262	206	40	57	222	149
Ubóstwo	20	63	47	16	43	12	4	4
Bezrobocie	301	914	685	229	685	229	0	0
Bezradność	16	58	16	42	12	38	4	4
Bezdomność	1	1	0	1	0	1	0	0
OGÓŁEM	**561**	**1504**	**1010**	**494**	**780**	**337**	**230**	**157**

Źródło: MPiPS Sprawozdania

Finansowa pomoc społeczna świadczona przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skalbmierzu realizowana jest poprzez zadania zlecone oraz zadania własne. Statystyki pokazują, że w ciągu ostatnich trzech lat z roku na rok maleje kwota wypłacanej na rzecz beneficjentów pomocy finansowej z tytułu zadań zleconych (zasiłki stałe dla osób

całkowicie niezdolnych do pracy, zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną), rośnie natomiast liczba środków wydatkowanych na zadania własne (m.in. są to zasiłki celowe, zasiłki okresowe ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, pomoc w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, pokrywanie koszty sprawienia pogrzebu; pokrywanie kosztów dożywiania uczniom z rodzin, spełniających kryteria ustawowe). Dla przykładu w 2009 roku z kasy M-GOPS wypłacono na zadania zlecone 244 778 zł, podczas gdy w 2011 była to kwota 211 966 zł, tj. o 13,4% mniejsza. Znacznie bardziej na przestrzeni lat 2009-2011 wzrosły wydatki M-GOPS na zadania własne. W 2009 roku finansowej pomocy udzielono 292 osobom, a w 2011 już 397 mieszkańcom na ogólną kwotę 128 000 zł. (wzrost wydatków o 77%).

Tabela: Wydatki M-GOPS w Skalbmierzu na zadania zlecone i własne w latach 2009-2011.

Rok	Zadania zlecone - zasiłki		Zadania własne - zasiłki	
	Ilość osób	Kwota	Ilość osób	Kwota
2009	132	244 778	292	72 270
2010	119	233 987	341	137 126
2011	112	211 966	397	128 000
Razem	**363**	**690 731**	**1030**	**337 396**

Źródło: MPiPS Sprawozdania

Na finansową pomoc mogą też liczyć rodziny z tytułu zasiłku rodzinnego. Świadczenia przysługują na każde dziecko, które nie ukończyło 18 lat (24 lat w przypadku osób uczących się w szkole lub szkole wyższej). Pomoc z tego tytułu mogą otrzymywać rodzice oraz opiekunowie prawni lub faktyczni dzieci (także pełnoletnie, uczące się osoby, które nie są na utrzymaniu rodziców). Zasiłek rodzinny wypłacany jest rodzinom, których dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 539 zł (do końca października 504 zł), lub kwoty 623 zł (583 zł) gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności. Z tej formy pomocy w całym roku 2011 skorzystało 520 rodzin. Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela: Osoby korzystające i wypłacone kwoty zasiłków rodzinnych w gminie Skalbmierz (dane na koniec 2011 r.).

Wyszczególnienie	j.s.	Wielkość
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	rodzina	520
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	893
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	789
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	58,0

Źródło: MPiPS Sprawozdania

Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w stosunku do ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminie Skalbmierz należy do jednego z najwyższych wśród wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa świętokrzyskiego. Dla przykładu większy wskaźnik notowany jest tylko w gminach: Bodzentyn (61,9%), Działoszyce (61,7%), Koprzywnica (58,8%) oraz Osiek (58,4%).

2.1.11 Szkolnictwo

Na obszarze gminy funkcjonują dwie szkoły podstawowe (obydwie prowadzone przez jednostkę samorządu gminnego). Jedna szkoła zlokalizowana jest w Skalbmierzu, druga w Topoli. Ogółem w obydwu placówkach na koniec 2011 roku uczyło się 411 uczniów. Dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Szkolnictwo podstawowe na terenie gminy Skalbmierz (dane na koniec 2011r.)

Jednostka terytorialna	ogółem	pomieszczenia szkolne	oddziały w szkołach	uczniowie	absolwenci w roku 2011
	obiekt	pom.	-	osoba	osoba
Skalbmierz	2	24	22,00	411	85
Skalbmierz - miasto	1	14	16,00	328	60
Skalbmierz - obszar wiejski	1	10	6,00	83	25

Źródło: Dane GUS

Zdecydowana większość uczniów kształci się w Skalbmierzu. W SP W Topoli uczy się 20% dzieci z gminy. Podobne proporcje przedstawiają się w przypadku szkół gimnazjalnych. Na terenie gminy działają również dwie placówki gimnazjalne (w Skalbmierzu i Topoli). Ogólna liczba uczniów na koniec 2011 roku wyniosła 231 osób, z czego 75% uczniów kształciło się w Skalbmierzu.

Tabela: Szkolnictwo gimnazjalne na terenie gminy Skalbmierz (dane na koniec 2011r.)

Jednostka terytorialna	Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)			
	Ogółem	Pomieszczenia szkolne	Oddziały w szkołach	Uczniowie
	obiekt	pom.	-	osoba
Skalbmierz	2	13	12,00	231
Skalbmierz - miasto	1	8	9,00	175
Skalbmierz - obszar wiejski	1	5	3,00	56

Źródło: Dane GUS

Na obszarze gminy Skalbmierz działają dwie placówki ponadgimnazjalne (Zespół Szkół Zawodowych w Skalbmierzu, ul. Kanonijska 7 prowadzony przez Starostwo Powiatowe w Kazimierzy Wielkiej oraz Centrum Edukacji Ustawicznej w Skalbmierzu, ul. Kanonijska 7), w których na koniec 2011 roku łącznie kształciło się 372 uczniów.

W Zespole Szkół Zawodowych w systemie dziennym młodzież kształci się w:

- Technikum (4 letnie), na podbudowie gimnazjum (technik mechanik, technik pojazdów samochodowych, technik mechanizacji rolnictwa, technik budownictwa, technik urządzeń sanitarnych);

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa (3 letnia), na podbudowie gimnazjum (mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, mechanik pojazdów samochodowych). W szkole istnieją także oddziały wielozawodowe, tj. (piekarz, cukiernik, sprzedawca, kucharz małej gastronomii, fryzjer, stolarz, cieśla, murarz, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, posadzkarz, malarz-tapeciarz).

W systemie zaocznym funkcjonują:

- Szkoła Policealna (2 letnia) po szkole średniej - technik informatyk , technik spedytor;

- Technikum Uzupełniające (3 letnie) - technik mechanik , technik rolnik , technik mechanizacji rolnictwa

- Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych (3- letnie)

Centrum Edukacji Ustawicznej prowadzi edukację w oparciu o następujące formy kształcenia:

3) Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące dla Młodzieży,

4) Niepubliczne Technikum im. Konstytucji 3-go Maja. Kierunki kształcenia to: technik budownictwa, technik rolnik, technik informatyk, technik usług fryzjerskich, technik architektury krajobrazu, technik technologii żywności, technik handlowiec.

5) Niepubliczna Szkoła Zawodowa. Kierunki kształcenia to: murarz, fryzjer, posadzkarz, malarz-tapeciarz).

Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjalnych w latach 2007-2011 utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z tendencją malejącą. W szkołach podstawowych na koniec 2011 roku uczyło się o 5% mniej uczniów niż to było na koniec 2007 r. W szkołach gimnazjalnych natomiast na koniec 2011 roku uczyło się 231 uczniów (spadek o 10,47% w stosunku do roku 2007). Natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych dla młodzieży (technika i zasadnicza szkoła zawodowa) liczba uczniów ulegała w poszczególnych latach dużym wahaniom. Po okresie wzrostu w latach 2010-2011 nastąpił spadek liczby uczniów. Ich liczba na koniec 2011 r. jest jednak i tak większa niż na koniec 2007 r.

Tabela: Liczba uczniów uczęszczająca do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na terenie gminy Skalbmierz w latach 2007-2011.

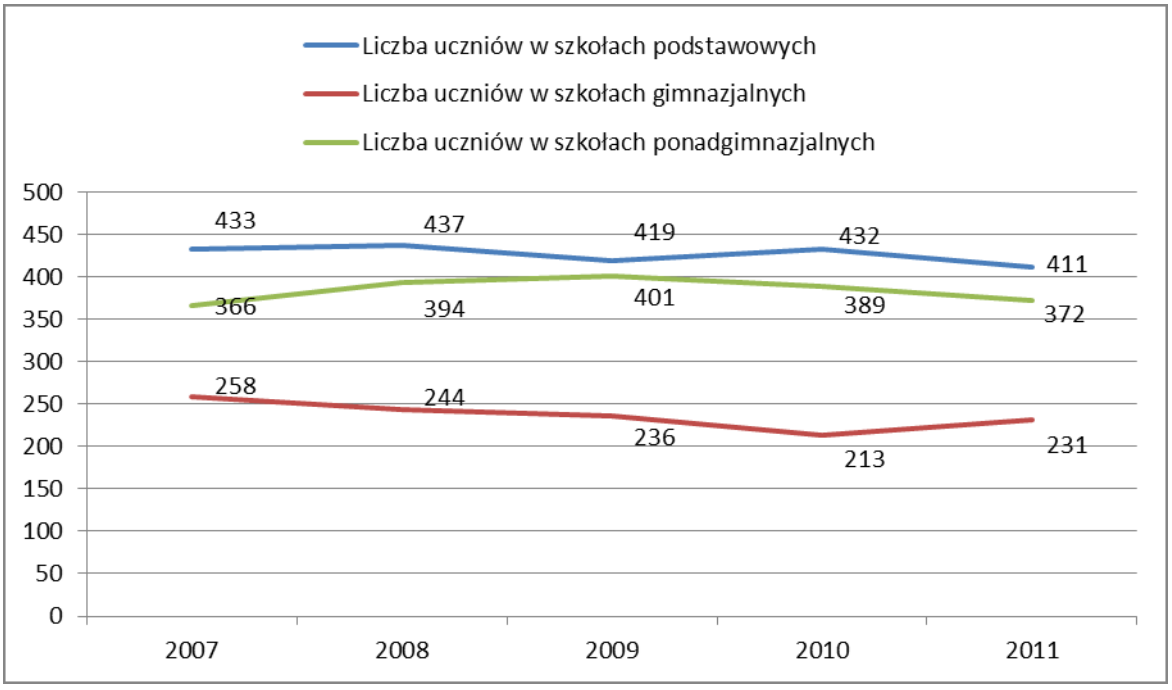

Źródło: Dane GUS

2.1.12 Kultura i sport

Działalność kulturalna gminy skupia się przede wszystkim wokół Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Skalbmierzu. M-GOK jest instytucją kultury wchodzącą w skład Placówek Upowszechniania Kultury utworzonych uchwałą Rady Miejskiej z maja 1987r. Celem działania ośrodka jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocję kultury lokalnej. Działalność kulturalna gminy opiera się głównie na bogatym dziedzictwie historyczno – kulturowym Skalbmierza, promując jego bogatą historię.

Gmina charakteryzuje się dużą aktywnością i zaangażowaniem lokalnej społeczności w różne inicjatywy kulturalne. W żadnej innej gminie miejsko-wiejskiej województwa świętokrzyskiego nie ma tak dużej liczby kół (klubów) kulturalnych oraz takiego odsetka skupionych wokół nich członków. Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz działa 18 tego typu podmiotów, z czego 14 to Koła Gospodyń Wiejskich. Wszystkie klubu skupiają wokół siebie 258 członków. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz (dane na koniec 2011 roku).

Wyszczególnienie	j.m.	Wielkość
Instytucje	obiekt	1
Imprezy	szt.	62
Uczestnicy imprez	osoba	12440
Zespoły artystyczne	szt.	5
Członkowie zespołów artystycznych	osoba	18
Koła (kluby)	szt.	18
Członkowie kół (klubów)	osoba	258

Źródło: Dane GUS

Jak wynika z powyższej tabeli, w całym 2011 roku M-GOK zorganizował 62 imprezy kulturalne. Większość imprez stanowiły występy zespołów amatorskich (35 imprez), co obrazuje poniższy wykres.

Wykres: Imprezy organizowane przez M-GOK w Skalbmierzu w roku 2011.

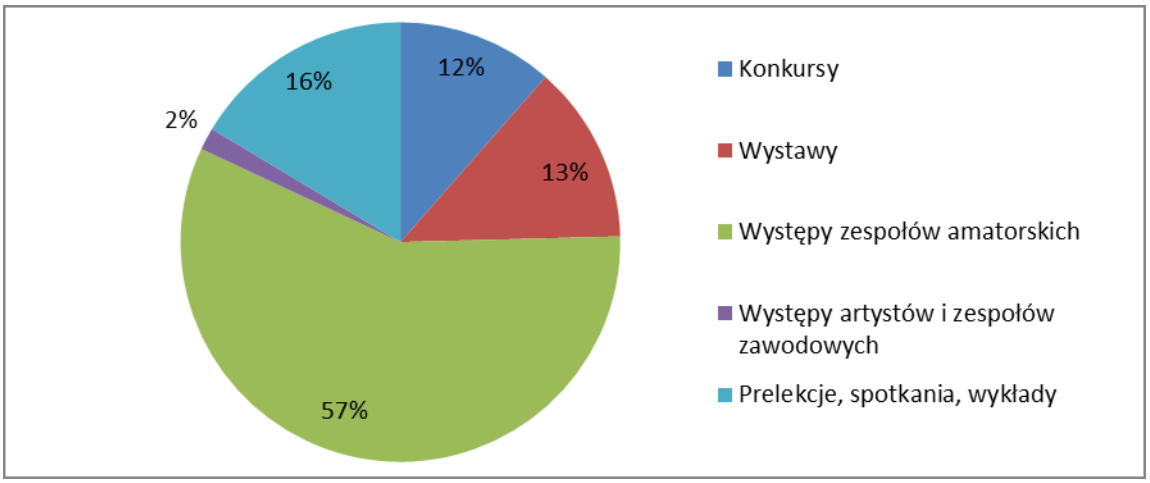

Źródło: Dane GUS

Na terenie Miasta i Gminy Skalbmierz działają trzy biblioteki, z których korzysta 719 czytelników.

Tabela: Biblioteki oraz czytelnictwo na terenie gminy (stan na 30.09.2012r.).

Sołectwo	Ilość bibliotek	Księgozbiór	Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń
Skalbmierz	1	22 576	680	12 055
Boszczynek	1	5 509	39	52
Tempoczów-Kolonia	1	753	0	0
RAZEM GMINA	**3**	**35 838**	**719**	**12 607**

Źródło: Dane GUS

Na obszarze gminy działają także dwa kluby sportowe, które zrzeszają 40 członków (dane na koniec 2011 r.). Ogólna liczba osób ćwiczących w klubach na koniec 2011 roku wyniosła 80 osób.

2.1.13 Budżet Miasta i Gminy

Budżet gminy z jednej strony obrazuje bogactwo gminy, jej sprawność zarządzania i pozyskiwania środków, z drugiej zaś strony w pewniej mierze jest miernikiem dobrobytu mieszkańców gminy.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat gmina Skalbmierz wydawała więcej pieniędzy niż uzyskana kwota dochodów. Największy deficyt gmina zanotowała w roku 2010, co obrazuje poniższa tabela.

Wykres: Dochody i wydatki budżetu Miasta i Gminy Skalbmierz w latach 2007-2011 (dane w zł.)

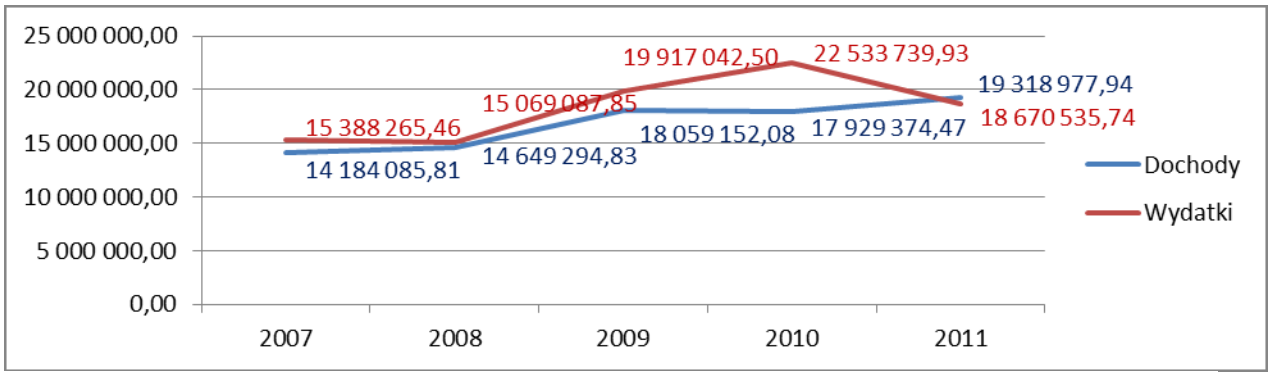

Źródło: Dane GUS

Dochód ogólny na 1 mieszkańca za 2011 rok plasuje gminę Skalbmierz w pierwszej połówce zestawienia wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa świętokrzyskiego (11 lokata na 26 gmin). Największy dochód na 1 mieszkańca wyróżnia gminę Połaniec (5181,56 zł.), najmniejszy zaś notuje Kazimierza Wielka (2081,72 zł.).

Tabela: Dochody na 1 mieszkańca w budżecie gminy Skalbmierz na koniec 2011 r.

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Dochód ogółem	2809,22
Dochody własne	801,76
Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	163,61
Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	0,67
Dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	286,31

Źródło: Dane GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca kwota wydatków za 2011 rok wyniosła 2 714,92 zł. Taki wynik uplasował gminę na 20 miejscu wśród wszystkich gmin miejsko-wiejskich województwa świętokrzyskiego.

Tabela: Dochody i wydatki z budżetu Miasta i Gminy Skalbmierz w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2007-2011.

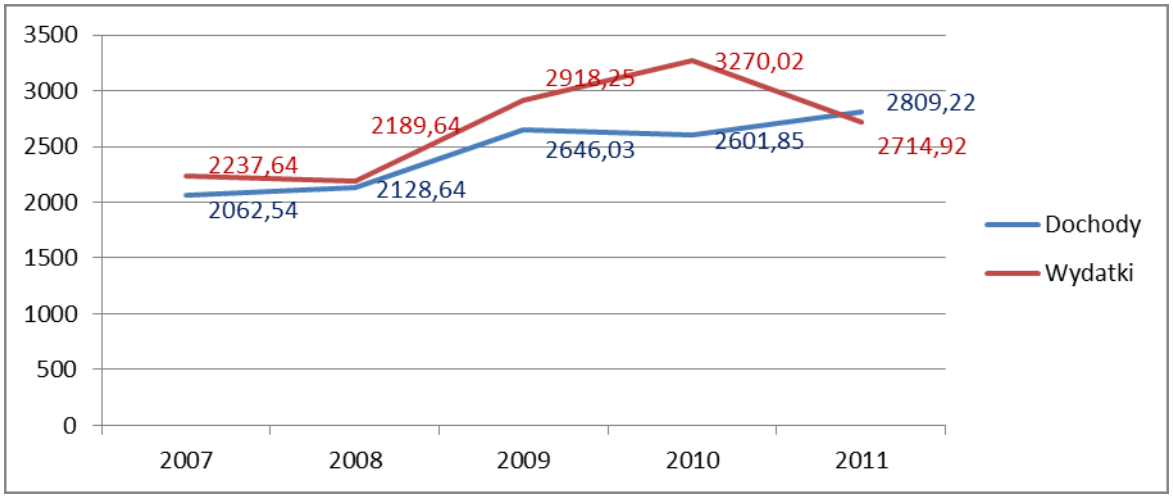

Źródło: Dane GUS

Wśród głównej kategorii wydatków można wyróżnić: wydatki na oświatę i wychowanie (32% budżetu gminy). Na kolejnych miejscach znalazły się wydatki na pomoc społeczną (19%), administrację publiczną (14%) oraz rolnictwo z łowiectwem (13%). . oraz na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego. Szczegółowe dane obrazuje poniższy wykres.

Wykres: Wydatki ogółem z budżetu Miasta i Gminy Skalbmierz wg działów klasyfikacji budżetowej (dane na koniec 2011 r.).

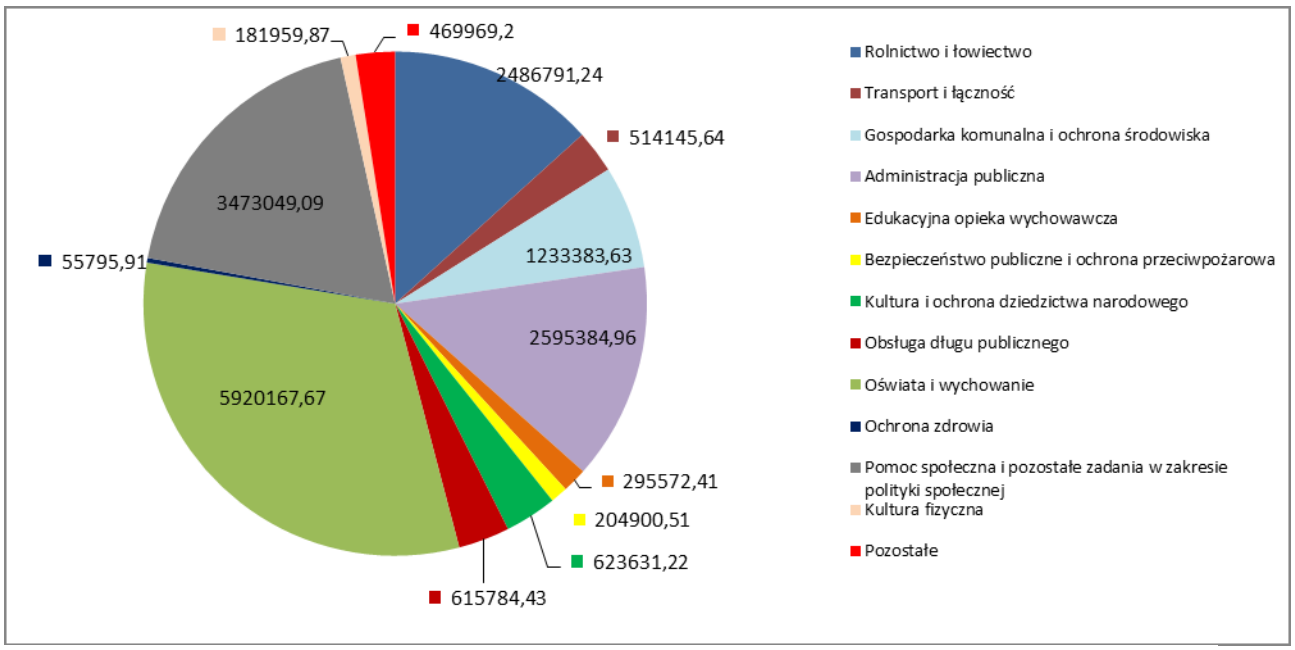

Źródło: Dane GUS

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT (skrót pochodzi od angielskich słów: strengths - atuty, silne strony, weaknesses - słabości, opportunities – szanse, możliwości w otoczeniu, threats – zagrożenia w otoczeniu) polega na określeniu wewnętrznych słabych i mocnych stron oraz zewnętrznych szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju miasta i gminy. Zestawienie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami gminy Skalbmierz pozwala na określenie jej pozycji strategicznej. Na potrzeby niniejszej strategii analizę przeprowadzono w czterech grupach: uwarunkowania społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne oraz finansowe.

Tabela: Analiza SWOT dla Miasta i Gminy Skalbmierz.

Sfera społeczna	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• atrakcyjne położenie, sprzyjające zamieszkiwaniu na terenie gminy osób z zewnątrz (głównie mieszkańców Krakowa) • bliskość Krakowa (dostępność szkół, kultury, rynku pracy, przypływ nowych mieszkańców) • spokojna, bezpieczna gmina • dobra baza lokalowa sprzyjająca aktywności kulturalnej mieszkańców (odnowione świetlice wiejskie, remizy - budynki udostępnione dla mieszkańców większości sołectw) • dobrze wykształcona młodzież (kształcąca się głównie w Krakowie) • duży potencjał społeczny – aktywne społeczeństwo • Promocja gminy poprzez organizację imprez cyklicznych („Babie lato", Przegląd Kultury Ludowej. Święto Marchewki w Sielcu. Skalbmierskie Morsowanie, Wianki), pikniki rodzinne	• wysoka stopa bezrobocia • odpływ ludzi młodych, wykształconych, emigracja (do pracy za granicę lub do Krakowa) • brak systemu opieki nad ludźmi w podeszłym wieku • problemy z podstawową opieką zdrowotną - brak specjalistów • niski poziom edukacji ekologicznej • zbyt mała aktywność mieszkańców; niewykorzystanie zmodernizowanych świetlic wiejskich
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• zwolnienia podatkowe i ułatwienia dla ludzi chcących działać na terenie gminy • kształtowanie pozytywnych postaw społecznych • zatrzymanie ucieczki młodych oraz przyciągniecie nowych mieszkańców poprzez m.in. tworzenie punktów przedszkolnych w mniejszych miejscowościach, „uwolnienie" terenów budowlanych (budowa nowych mieszkań, domów) • wykorzystanie potencjału młodych ludzi • budowa ciągów komunikacyjnych ułatwiających dotarcie do rynku pracy	• zbyt duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, którym ta pomoc nie jest niezbędna • drenaż młodych wykształconych ludzi • starzenie się społeczeństwa • malejąca liczba dzieci

Sfera gospodarcza	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• naturalne, nieskażone środowisko • wysoka klasa bonitacyjna gleb • uprawy specjalistyczne – przede wszystkim warzyw gruntowych • brak przemysłu ciężkiego • mała liczba obszarów chronionych – blokujących, utrudniających inwestycje • działające i dobrze prosperujące dwie rolnicze grupy producenckie • duża podaż siły roboczej • istnienie zbiornika wodnego – możliwość rozwoju działalności gospodarczej	• brak zakładu przetwórstwa lokalnych płodów rolnych (warzyw, ziemniaków, owoców) • słabo zorganizowany rynek zbytu • zbyt mała liczba terenów możliwych do wykorzystania pod inwestycje • brak strategicznego inwestora • brak koncepcji rozwoju proekologicznego – np. wykorzystanie energii odnawialnej. • słaba świadomość proekologiczna mieszkańców gminy (problem nielegalnych składowisk śmieci, spalanie śmieci). • trudna sytuacja mieszkaniowa – mało działek budowlanych, gotowych lokali do wynajęcia
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• położenie gminy (bliskie usytuowanie aglomeracji krakowskiej), • rozwój przetwórstwa (powstanie nowych miejsc pracy) • rozwój infrastruktury okołorolniczej, drobnej przedsiębiorczości (hurtownie, chłodnie) • przygotowanie dobrego planu zagospodarowania przestrzennego, • wzrastające zapotrzebowanie na zdrową, ekologiczną żywność (potencjalne zagłębie zdrowej żywności) • zachęty dla nowych inwestorów • urząd przyjazny inwestorom, • większa promocja gminy • wyznaczenie nowych terenów pod inwestycje • uporządkowanie gospodarki śmieciowej (zainteresowanie mieszkańców selektywną zbiórką odpadów) • stworzenie regionalnej marki • rozwój mieszkalnictwa jednorodzinnego („sypialnia” dla mieszkańców Krakowa) • przygotowanie internetowej platformy dla rolników z terenu gminy (miejsce wymiany handlowej)	• konkurencja ze strony innych gmin (gł. w zakresie upraw rolniczych) • brak możliwości przyciągnięcia potencjalnych inwestorów (koszty odrolnienia ziemi) • brak sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości. • Skomplikowane procedury administracyjne

Infrastruktura	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• gmina jest zwodociągowana (trwa proces kanalizacji gminy) • wystarczająca sieć dróg • pełna telefonizacja • obiekty użyteczności publicznej (świetlice, remizy) zlokalizowane w większości sołectw • oświetlenie uliczne i drogowe • dobra baza lokalowa placówek oświatowych • Przyłączenie gminy do „Szlaku św. Jakuba" – szlaku turystyki „pielgrzymkowej" (małopolski szlak kościołów drewnianych i romańskich)	• słabo rozwinięta sieć komunikacyjna wewnątrz gminy (brak bezpośrednich połączeń do Kielc czy Krakowa) • zły stan dróg i ulic • brak odpowiedniej infrastruktury technicznej (kanalizacja nie obejmuje całego obszaru gminy, brak gazyfikacji) • brak infrastruktury rekreacyjnej np. pływalni, • brak obwodnicy miasta Skalbmierz, • utrudniony dostęp do bezprzewodowej sieci Internet (zwłaszcza na obszarach wiejskich) • brak mieszkań socjalnych • brak Domu Pomocy Społecznej
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• uzbrojenie działek, • uregulowanie komunikacji (nowe połączenia do Krakowa, lepsza komunikacja wewnątrz gminy), • inwestycje w rekreację dla różnych grup odbiorców – wytyczenie nowych ścieżek rowerowych • udostępnienie sieci Internet w wiejskich świetlicach, remizach (Internet mógłby być nie tylko podstawowym źródłem informacji, ale stanowiłby podstawowe źródło wymiany handlowej) • budowa przydomowych oczyszczalni ścieków • dofinansowanie mieszkańcom inwestycji w odnawialne źródła energii (np. zakup i montaż baterii słonecznych • rozwój agroturystyki w oparciu o istniejące na terenie gminy atrakcje – np. zalew	• pogorszenie stanu środowiska naturalnego (brak kanalizacji, zbyt mało inwestycji w ochronę zasobów (np. wodnych), • brak uregulowań prawnych (np. planu zagospodarowania przestrzennego).

Sfera finansowa	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania (fundusze Unii Europejskiej) • od 2006r do końca 2011 gmina pozyskała z budżetu Unii Europejskiej 6,9 mln zł. (głównie na inwestycje) • stałość dochodów do budżetu • Wieloletni plan inwestycyjny na lata 2007 – 2013 (trwają pracę nad aktualizacją dokumentu na kolejne lata)	• niedostatek środków finansowych w stosunku do potrzeb i oczekiwań społecznych • niedostateczne finanse przeznaczane na promocję gminy • systematycznie rosnące wydatki gminy • konieczność zaciągania kredytów na finansowanie niektórych zadań • niski dochód gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• realizacja projektów unijnych (działania obejmujące większe obszary) • stworzenie odpowiednich warunków do zamieszkania dla mieszkańców Krakowa (nowe domy to nie tylko nowe podatki od nieruchomości, ale także część podatku z PIT)	• kryzys ekonomiczny • wymogi programów unijnych np. brak funduszy na wkład własny gminy w projekty unijne • mniejsze subwencje oświatowe, skutkujące większym wkładem gminy • niestabilna polityka podatkowa i finansowa państwa

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz, ankiet, zogniskowanych wywiadów grupowych.*

Przedstawiona powyżej analiza uwarunkowań rozwojowych przedstawia silne i słabe strony Miasta i Gminy Skalbmierz, a także szanse i zagrożenia z nich wynikające. Silne strony i szanse stanowią wewnętrzny potencjał rozwoju Gminy. Natomiast zaniechanie działań przeciwdziałających zagrożeniom może stanowić barierę rozwoju. Władze Miasta i Gminy Skalbmierz posiadają jednak instrumenty i narzędzia (np. prawo lokalne, właściwa organizacja funkcjonowania samorządu), które bezpośrednio mogą wpłynąć (pozytywnie lub negatywnie) na poziom życia mieszkańców gminy, a także jej rozwój gospodarczy, społeczny i infrastrukturalny.

Nie wszystkie aspekty polityki gminnej są jednak zależne tylko i wyłącznie od władz samorządowych Gminy. Rozwój Miasta i Gminy Skalbmierz determinuje polityka makroekonomiczna inicjowana na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym (rządowym), a także i europejskim (od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej).

Gmina Skalbmierz należy do takich organizacji jak:

1) Międzygminny Związek Komunalny „NIDZICA” w Kazimierzy Wielkiej,

2) Związek Gmin Rolniczych i Ekologicznych "EKOROL" z siedzibą w Kielcach,
3) Stowarzyszenie Związku Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego,
4) Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
5) Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Europy Środkowej z Unią Europejską,
6) Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Perły Ponidzia".

Wśród ogólnych warunków mogących pozytywnie lub negatywnie wpłynąć na rozwój Gminy Skalbmierz należy wymienić:

- **Szanse rozwoju**

- wykorzystanie możliwości wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej (głównie nowego okresu programowania pomocy w ramach funduszy pomocowych po roku 2013),
- wzrost koniunktury gospodarczej w kraju,
- rozwój turystyki krajowej,
- spadek inflacji i oprocentowania kredytów,
- korzystne przemiany prawne dotyczące finansowania gmin; wzrost udziału gmin w podatkach od osób fizycznych i prawnych; uchwalenie ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym dającej nowe możliwości finansowania inwestycji samorządowych,
- wdrażanie i ulepszanie reformy ubezpieczeń społecznych, oświaty, służby zdrowia,
- nowe rozwiązania systemowe pobudzające rozwój mieszkalnictwa,
- rozwój e-społeczeństwa w Polsce.

- **Zagrożenia zewnętrzne**

- niepewna sytuacja na rynkach finansowych,
- nieukształtowana polityka podatkowa państwa,
- niestabilna polityka kredytowa – wysokie oprocentowanie kredytów hamujące rozwój przedsiębiorczości,
- wzrost inflacji,
- znaczne zwiększenie zadań własnych gminy związanych z wdrażaniem reform, bez zapewnienia wystarczających środków finansowych,
- pogłębiające się niedoinwestowanie sfery budżetowej,
- rosnące bezrobocie,

- proces starzenia się ludności – malejąca liczebność grupy przedprodukcyjnej z jednoczesnym wzrostem liczebności grupy poprodukcyjnej,
- rosnąca przestępczość i patologie społeczne,
- rosnące zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi,
- wysoki stopień skomplikowania procedur aplikacyjnych w przypadku funduszy strukturalnych UE, biurokratyzacja tych procedur,
- koszty wynikające z konieczności dostosowania się do nowych przepisów prawnych wprowadzonych przez prawo UE,
- zbyt powolne tempo inwestycji drogowych nie nadążające za żywiołowym rozwojem komunikacji,
- niespójne lub wzajemnie nieskorelowane ustawy, rozporządzenia,
- rosnące obciążenia podatkowe dla osób prywatnych i prawnych.

4. Drzewo problemów

Opracowanie drzewa problemów ma na celu identyfikację głównych problemów jakie stoją przed gmina. Analiza problemu określa wszystkie negatywne aspekty sytuacji, która jest przedmiotem działań projektowych i ustala związki przyczynowo-skutkowe między istniejącymi problemami. Analiza problemów polega na zrealizowaniu następującego ciągu zdarzeń:

- określenie problemów występujących w danej sytuacji, na danym terenie, muszą to być problemy konkretne, istniejące „tu i teraz" – zapis nie może dotyczyć problemów przyszłych, takich które mogą się zdarzyć w przyszłości,
- dokonanie analizy problemów oraz ustalenie istniejących między nimi związków przyczynowo – skutkowych,
- zobrazowanie powyższych związków przyczynowo - skutkowych przy pomocy schematu blokowego (drzewa problemów),
- ustalenie problemu kluczowego.

Drzewo problemów można zobrazować przy pomocy następującego diagramu.

Wykres: Drzewo problemów.

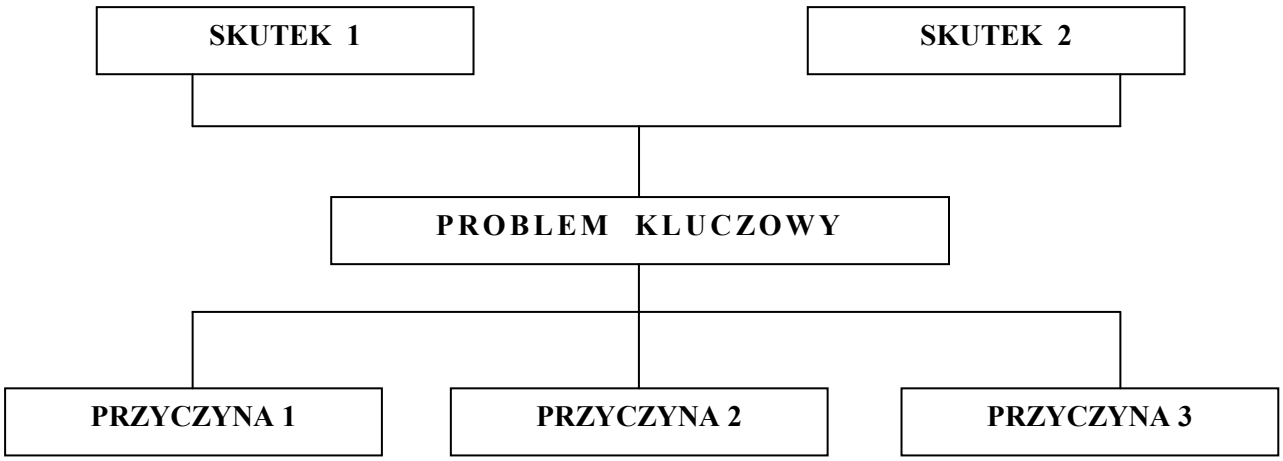

Drzewo problemów pozwala w przejrzysty sposób dokonać identyfikacji istniejącej sytuacji oraz wykazać związki przyczynowo-skutkowe występujące pomiędzy poszczególnymi problemami.

Drzewo problemów dla Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz powstało w oparciu o 8 zogniskowanych wywiadów grupowych przeprowadzonych z przedstawicielami różnych grup społecznych z terenu gminy Skalbmierz: podmiotów świadczących usługi publiczne, branży turystycznej, samorządu gminnego, samorządu szkolnego gimnazjum, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i zorganizowanych grup nieformalnych, sołtysów, mieszkańców i osób aktywnie działających na terenie Gminy Skalbmierz. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele różnych grup, organizacji i instytucji z terenu gminy: radni, sołtysi, przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy Skalbmierz, Koła Gospodyń Wiejskich, dyrektorzy szkół z terenu gminy, proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej św. Jana Chrzciciela w Skalbmierzu, przedstawiciele placówek kulturalnych: biblioteki publicznej, przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej, Urzędu Pocztowego i innych.

Nadrzędnym celem spotkań było wygenerowanie najistotniejszych problemów: społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych czy inwestycyjnych w gminie, a także ich uszczegółowienie oraz wskazanie potencjalnych rozwiązań.

Przedstawione poniżej „drzewa problemów”, przygotowane dla 3 obszarów badawczych nie stanowią hierarchii problemów, co oznacza, że problemy znajdujące na niższych poziomach nie są mniej ważne.

Tablica: Drzewo problemów dla obszaru I - Rolnictwo

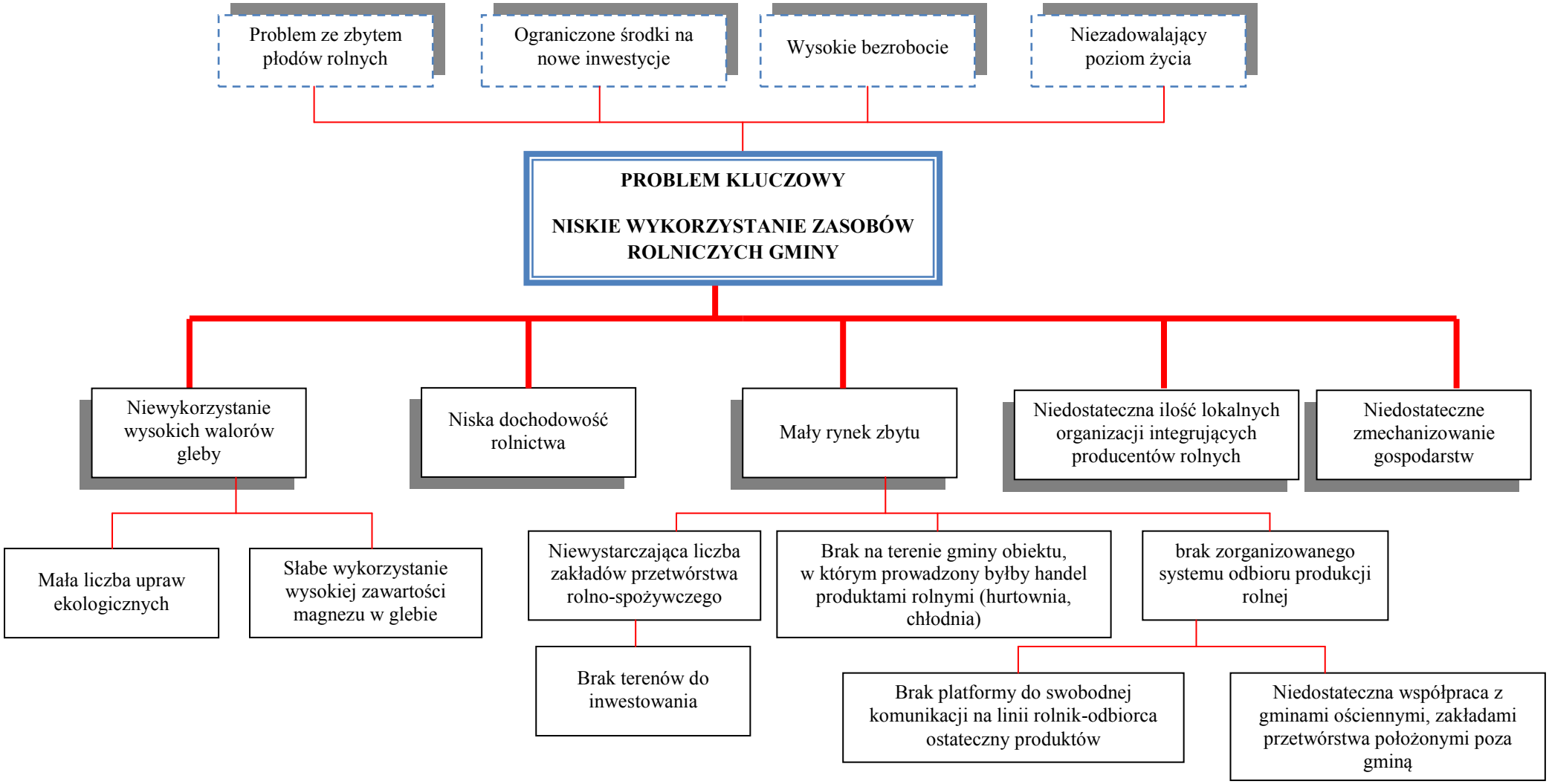

Tablica: Drzewo problemów dla obszaru II – Gospodarka i społeczeństwo

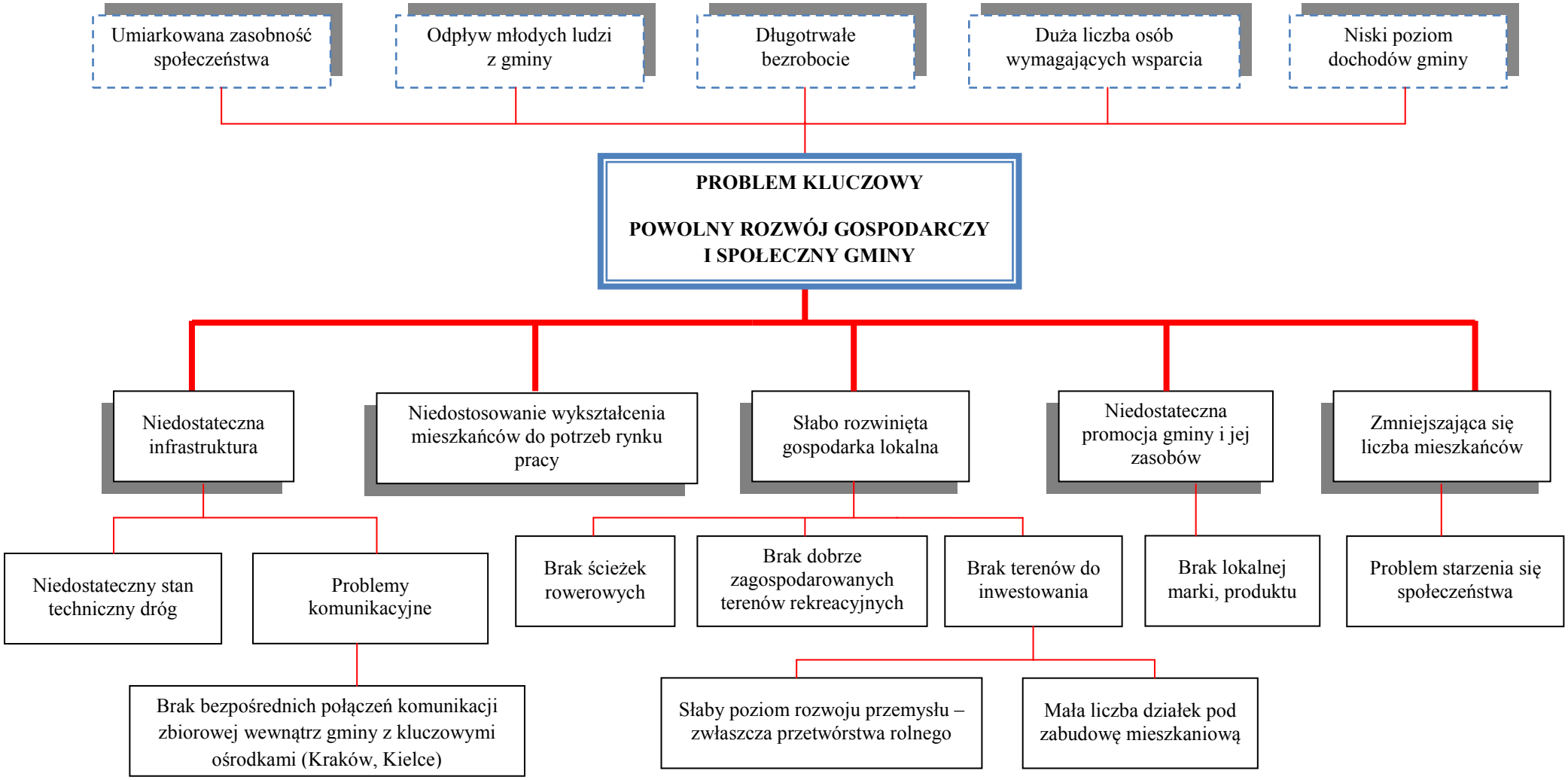

Tablica: Drzewo problemów dla obszaru III – Środowisko naturalne

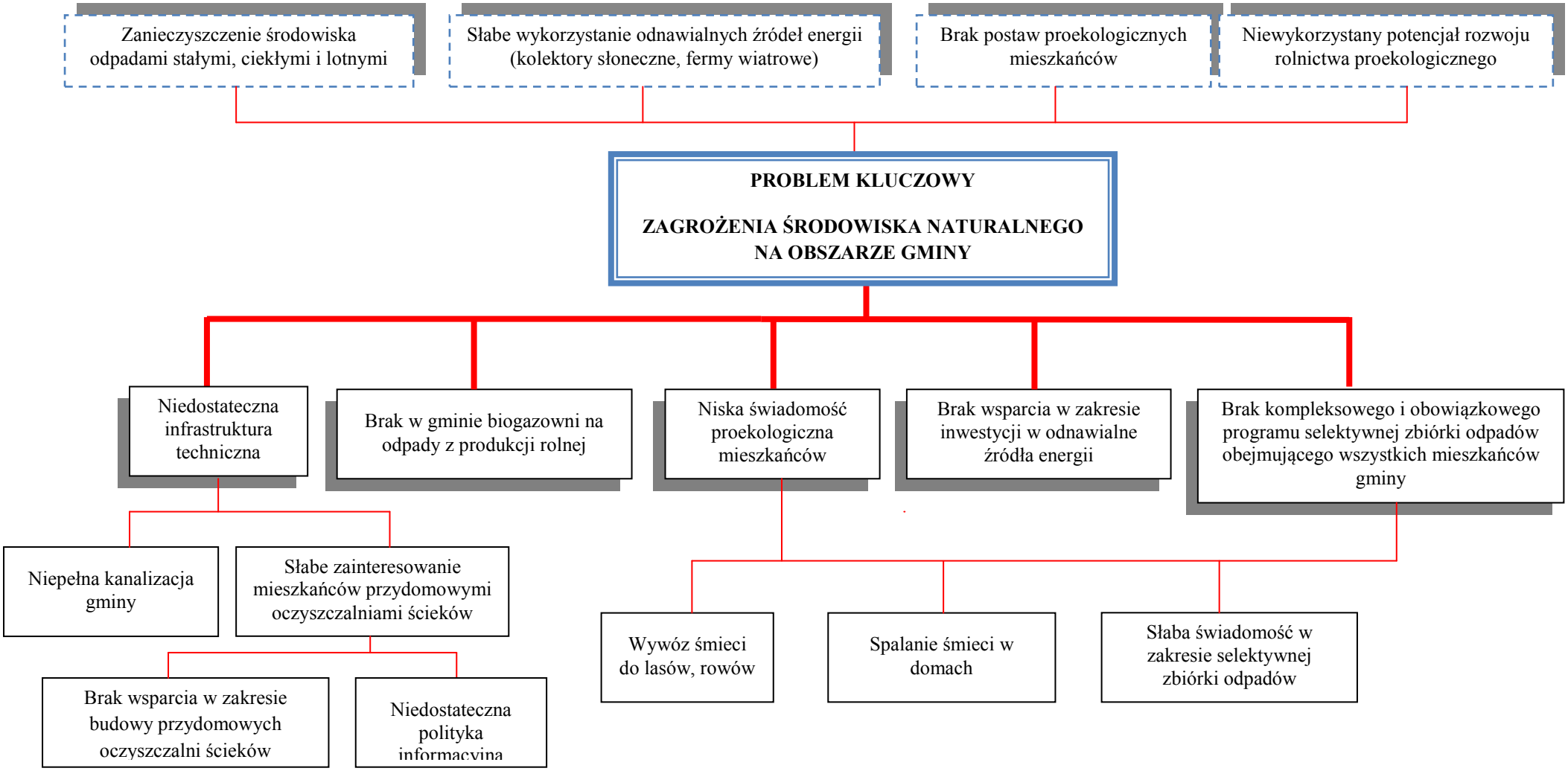

Podczas spotkań fokusowych z reprezentantami społeczności lokalnej miasta i gminy zwracano także uwagę na inne problemy, które nie znalazły się w przedstawionych powyżej tablicach graficznych. Wśród innych, nie mniej ważnych problemów, są:

- brak opracowań naukowych pokazujących bogactwo i potencjał gleb występujących na obszarze gminy,
- brak na obszarze gminy szerokopasmowego Internetu,
- udostępnienie na obszarze wiejskim bezprzewodowego Internetu,
- brak Internetu w świetlicach wiejskich, remizach,
- brak obwodnicy Skalbmierza,
- brak specjalistów przyjmujących w ośrodkach służby zdrowia,
- brak w mniejszych sołectwach oddziałów przedszkolnych,
- modernizacja oświetlenia drogowego,
- trudna sytuacja mieszkaniowa osób wchodzących w dorosłe życie,
- mało działek pod budowę, brak bloków, lokali do wynajęcia,
- niskie wykorzystanie potencjału rekreacyjnego zalewu, w związku z brakiem infrastruktury,
- budowa placów zabaw dla dzieci,
- stworzenie profesjonalnej strony internetowej poświęconej gminie i jej atrakcjom, platformy promującej lokalne obiekty agroturystyczne, domy weselne, miejsca noclegowe,
- doposażenie placówek edukacyjnych – przedszkoli i szkół,
- stworzenie „szkoły liderów” skupiającej osoby aktywne, z zapałem do działania,
- stworzenie przestrzeni do integracji społecznej, pobudzania aktywności wśród mieszkańców, inicjatyw kulturalnych,
- wzrost kosztów utrzymania rodziny (wysokie opłaty za media, żywność, edukację, itp.),
- brak poczucia przyszłości wśród młodzieży w kontekście pracy i kariery na terenie gminy (efektem czego większość młodych osób szybko emigruje do Krakowa – najpierw do szkoły średniej, później na studia i do pracy),
- zachęcenie młodych ludzi, którzy wyemigrowali z gminy do powrotu i zamieszkania na terenie gminy,
- stworzenie atrakcyjnych warunków do zamieszkania na terenie gminy („sypialnia dla Krakowa”).

5. Scenariusze rozwoju

Scenariuszowa wizja przyszłości i rozwoju gospodarczego gminy jest wnioskowaniem możliwego przebiegu zdarzeń i procesów w dziedzinach objętych planowaniem strategicznym. W obszarach tych spodziewane są określone następstwa tego planowania lub ich brak albo nieskuteczność. Celem stosowania w planowaniu strategicznym scenariuszy rozwoju jest wybór wariantu polityki rozwojowej, jej celów i priorytetów. Scenariusze opisują zwykle sytuacje skrajne, które w rzeczywistości nie pojawiają się. Dzięki zwięzłości i zrozumiałości zapisu scenariusze umożliwiają szeroki udział społeczny w wyborze celów i priorytetów rozwoju.

W przypadku jednostek samorządów terytorialnych planowaniu strategicznemu, nie podlega w zasadzie gospodarka rynkowa w obszarze funkcjonowania przedsiębiorstw i spółek umiejscowionych w określonym otoczeniu i w szeroko rozumianych uwarunkowaniach zewnętrznych w tym politycznych, gospodarczych i społecznych o zasięgu regionalnym, krajowym a nawet międzynarodowym. W związku z tym, szczególnie ważna dla przyszłego rozwoju gminy jest ogólna sytuacja ekonomiczna kraju, stan prawno – ustrojowy państwa, krajowa polityka rozwoju. Jak powszechnie wiadomo efekty te będą dla nas zarówno korzystne, długo oczekiwane jak również i przykre. Rozwój gminy wynika więc nie tylko z uwarunkowań wewnętrznych, ale także zależy od szeregu czynników zewnętrznych na których kształt i zakres oddziaływania z reguły nie mamy wpływu, a jeśli tak to bardzo niewielki. Biorąc powyższe pod uwagę przy pisaniu strategii rozwoju gminy a także w trakcie realizacji zadań gospodarczych na jej terenie, należy mieć na uwadze między innymi:

- stan gospodarki krajowej i finansów państwa, czego konsekwencją jest rodzący się proces konkurencyjności województw i regionów,
- znaczenie procesów integracyjnych z Unią Europejską, oraz konieczność dostosowywania infrastruktury technicznej i ekonomicznej do standardów europejskich oraz stworzenie sprawnego mechanizmu finansowania rozwoju gminy z wykorzystaniem funduszy strukturalnych,
- dokonujące się zmiany ustrojowe, które dotyczą decentralizacji państwa i finansów publicznych oraz umacniania roli samorządów,
- wzrost znaczenia budżetów własnych oraz gospodarczej polityki regionalnej realizowanej w dużej mierze przez administrację samorządową szczebli gminnych.

Scenariuszowa wizja rozwoju gminy, została nakreślona z uwzględnieniem trzech wariantów:

- scenariusza dominacji zagrożeń,

- scenariusza dominacji szans,
- scenariusza optymalnego.

W wariancie pierwszym uznajemy, że większość uprzednio wymienionych uwarunkowań negatywnych będzie wywierać niekorzystny wpływ na przebieg zdarzeń, czego efektem będą dwa zasadnicze pasma negatywnych następstw, jedno w sferze demograficzno – społecznej, drugie zaś w sferze gospodarczej, co we współdziałaniu spowoduje:

1. Spadek dochodowości rolnictwa (wysokie koszty produkcji rolnej, problemy ze zbytem, częste klęski żywiołowe, niedoinwestowanie gospodarstw, pogorszenie konkurencyjności)
2. Stagnację a nawet powstanie tendencji spadkowych w przedsiębiorczości, szczególnie w realizacji nowych inwestycji, brak inwestycji w przetwórstwo rolne.
3. Spadek zamożności mieszkańców i zmniejszenie wpływów do budżetu Miasta i Gminy (między innymi z powodu niższych wpływów z tytułu podatków).
4. Pogorszenie się stanu infrastruktury a także zasobów komunalnych gminy, firm, gospodarstw rolnych.
5. Dalszy wzrost bezrobocia, zubożenie rodzin.
6. Wzrost poziomu emigracji ludzi młodych z uwagi na brak pracy i możliwości kształcenia, osiągnięcia kariery zawodowej oraz podniesienia poziomu życia.
7. Negatywne następstwa w życiu społecznym i w obyczajach, poszerzenie się obszarów dotkniętych: alkoholizmem, wzrostem przestępczości, rozpadem życia rodzinnego. Bezpośrednie zagrożenie narkomanią, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

W scenariuszu dominacji szans przyjmujemy, że pozytywne cechy zewnętrzne szeroko rozumianego otoczenia i wewnętrzne gminy, będą dominować nad ujemnymi. Pozwoli to na umocnienie solidnej podstawy rozwoju, zarówno w sferze ekonomicznej jak i społecznej, a także przyczyni się do osiągnięcia odpowiednich standardów technicznych, szczególnie w infrastrukturze, niezbędnych w sprostaniu konkurencji z innymi samorządami powiatu i województwa w pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych. Należy więc przewidywać że:

1. Będą wzrastać na terenie gminy nakłady na inwestycje tak komunalne jak i prywatne a przedsięwzięcia gospodarcze będą z czasem mniej ryzykowne. Równocześnie z rozwojem rolnictwa będzie rozwijać się przetwórstwo rolne, przemysł spożywczy, małe i średnie przedsiębiorczości, działalność turystyczna.
2. W nawiązaniu do odpowiednio opracowanego projektu odbudowy zabytków gmina rozbuduje sieć ścieżek rowerowych oraz przystąpi do inicjatyw ponadlokalnych w zakresie budowy ścieżek rowerowych i tras rekreacyjnych o zasięgu międzywojewódzkim. Powstałe równolegle punkty

gastronomiczne, sklepiki z pamiątkami, miejsca noclegowe itp., spowodują wzrost wpływów z turystyki a tym samym poprawę sytuacji materialnej mieszkańców.

3. Gmina realizować będzie skuteczną politykę promocji w oparciu o stworzony produkt – gminną markę, organizację cyklicznych imprez kulturalno-rozrywkowych, wykorzystanie naturalnych walorów, zasobności gleb.

4. W pełni, oczywiście na miarę posiadania własnych budżetów, wykorzystane zostaną wszelkie możliwości współfinansowania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej zamierzeń inwestycyjnych, kulturalnych i oświatowych. Dotyczy to zarówno samorządu gminnego, lokalnych firm, stowarzyszeń jak i osób prywatnych.

5. W wyniku nawiązania współpracy z samorządami w innych krajach, zarówno Europy Zachodniej jak i na kierunku wschodnim, nastąpi ożywienie życia gospodarczego i kulturalnego a także wymiany osób, w tym głównie dzieci ze szkół podstawowych i młodzieży gimnazjalnej. Wszystko to spowoduje: pojawienie się nowych jakości w życiu mieszkańców gminy, podniesienie kultury obyczajów oraz otwarcie dla ludzi aktywnych i twórczych nowych nieograniczonych możliwości działania.

6. Dojdzie do ożywienia procesu inwestycyjnego w sąsiednich gminach szczególnie na terenie Krakowa i wokół jego aglomeracji, co przyczyni się do powstania znacznej liczby nowych miejsc pracy, także dla osób bezrobotnych z terenu gminy Skalbmierz.

7. W związku z polepszeniem się stanu dróg oraz infrastruktury wodno – kanalizacyjnej, wzrosną standardy komunikacyjne, a także polepszą się warunki codziennego życia. Zmiany te sprzyjać będą inwestycjom mieszkaniowym na terenie gminy, także wśród emerytów z aglomeracji miejskich (głównie Krakowa) chcących osiedlić się na prowincji.

8. Ożywi się rynek lokalny i przez to zostaną zahamowane tendencje emigracyjne młodzieży, co z kolei wpłynie na poprawę struktury demograficznej w gminie.

9. Dojdzie do wzrostu zamożności mieszkańców i powstania popytu na dobra i usługi wyższego rzędu.

10. Równolegle do rozwoju gospodarczego rozwijać się będzie działalność kulturalna i społeczna.

Przedstawiona powyżej optymistyczna wersja rozwoju, odnosi się głównie do branż, które mimo określonych trudności obecnie istnieją i prosperują na rynku. W nieco dalszej kolejności pojawi się również koniunktura dla działów gospodarki uważanych obecnie za niedochodowe, szczególnie jeśli chodzi o sferę szeroko rozumianych usług. Nastąpi także poprawa estetyki poszczególnych gospodarstw i posesji. Kolejne lata przynieść muszą dalszy, chociaż nie koniecznie szybki rozwój gminy, w oparciu o mocne podstawy ekonomiczne, intelektualne i społeczne, będące efektem pracy w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat szeregu osób

w różnych miejscach i na różnych stanowiskach, co w konsekwencji sprawiło wyraźną dominacje szans i mocnych stron gminy nad tym wszystkim, co spowodować by mogło stagnację a nawet zaniżenie już osiągniętych standardów.

Scenariusz optymalny jest wypadkową scenariusza dominacji zagrożeń oraz scenariusza dominacji szans. Scenariusz ten zakłada wystąpienie w gospodarce światowej sytuacji cechującej się okresami wzrostu i stagnacji. Okresy te będą występować przemiennie, a ich wypadkowa da w rezultacie stały trend wzrostu gospodarki światowej. W scenariuszu tym założono również umacnianie się gospodarki wolnorynkowej i demokracji jako wartości dominującej w stylu sprawowania władzy.

Rozwiązania ustrojowe stosowane w Polsce powinny zmierzać do umocnienia podmiotowości samorządów terytorialnych. Zakłada się wzrost udziału samorządów w wydatkach budżetu państwa. Środki uzyskane z tego tytułu powinny umożliwić realizację polityki prorozwojowej.

Przewiduje się, że w gminie bezrobocie może utrzymać się na poziomie ok. 10%. Powinien nastąpić spadek odsetka osób zatrudnionych w rolnictwie. Powoli będzie następował w gospodarstwach rozwój rodzinnego przetwórstwa rolnego. Ponadto nastąpi rozwój drobnej przedsiębiorczości. Osoby odchodzące z rolnictwa będą mogły się przekwalifikować i uzyskać kwalifikacje dostosowane do aktualnych potrzeb na rynku pracy.

W scenariuszu tym, zakłada się zmniejszenie ujemnego oddziaływania człowieka na środowisko przyrodnicze poprzez stosowanie technologii produkcji mało uciążliwych i ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego odpadami komunalnymi. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa powinien sprzyjać wspieraniu działań i postaw służących ochronie środowiska przyrodniczego oraz wykształcenia się na obszarze gminy nowego typu działalności rolniczej – rolnictwa proekologicznego.

Poziom techniczny infrastruktury drogowej w tym scenariuszu będzie się systematycznie poprawiał. Scenariusz umiarkowany zakłada stały wzrost gospodarczy w całym okresie objętym strategią, utrzymanie stałego trendu rozwoju gospodarki zaowocuje systematycznym rozwojem gminy. Scenariusz ten jest najbardziej prawdopodobny i powinien być traktowany jako wizja rozwoju Miasta i Gminy Skalbmierz.

Konieczne jest kontynuowanie poprawy ładu przestrzennego i procesu rewitalizacji miasta Skalbmierz, poprzez odnowę jego najbardziej zdegradowanych części, funkcjonalne wykorzystanie przestrzeni publicznej oraz działania w sferze społecznej i gospodarczej. Działania rewitalizacyjne pomogą rozwiązać wiele problemów, które dotykają miasto Skalbmierz, stworzą warunki do aktywizacji życia gospodarczego i społecznego, uatrakcyjnią i podniosą konkurencyjność obszaru miasta w regionie przez co przyczynią się do stymulowania jego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Podsumowując na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, analizy SWOT, identyfikacji problemów oraz uwzględnieniu wyznaczonych w Strategii celów i przedsięwzięć oraz opinii uzyskanych w toku zogniskowanych wywiadów grupowych dla Miasta i Gminy Skalbmierz można założyć scenariusz rozwoju gminy ukierunkowany na 3 płaszczyznach, którymi są:

Rozwój gminy w oparciu o rolnictwa

- wykorzystanie zasobności i bogactwa miejscowych gleb
- wykorzystanie walorów naturalnych gminy (gmina rolnicza)
- brak na terenie gminy uciążliwych dla środowiska zakładów przemysłowych

Rozwój przedsiębiorczości opartej głównie na przetwórstwie warzyw i owoców uprawianych na terenie gminy

- wykorzystanie potencjału gminy (większość mieszkańców zajmuje się produkcją rolną)
- łatwy i szybki dostęp do produktów rolnych
- wysoka jakość dostarczanych produktów

Rozwój gminy jako przyjaznej dla obecnych i nowych jej mieszkańców. Gmina jako dalsze zaplecze mieszkalne Krakowa

- wykorzystanie bliskiego położenia względem stolicy województwa małopolskiego (40 km do Krakowa)
- wykorzystanie atutów gminy: czyste powietrze, naturalne środowisko
- inwestycje w rozwój infrastruktury zachęcającej do zamieszkania na terenie gminy (ścieżki rowerowe, zagospodarowany zbiornik wodny, place zabaw dla dzieci, przedszkola, żłobki, dobrze wyposażone szkoły) oraz bezpieczeństwo

6. Wizja i misja

Misja Gminy to jej wizerunek w następnych latach, oraz priorytety samorządu dążącego w swych działaniach do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej. Jest to przesłanie, które najlepiej obrazuje główne kierunki działania samorządu i wskazuje priorytety działalności w najbliższych latach.

Na podstawie analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń gminy, biorąc pod uwagę wszystkie zidentyfikowane uwarunkowania została określona wizja oraz misja gminy Skalbmierz.

Formułując misję gminy należy określić ideę i ogólny kierunek jej rozwoju. Istotne jest wskazanie tych dziedzin wiodących w gospodarce gminy, stanowiących jej bazę ekonomiczną i podstawę egzystencji. Misja gminy to uzasadnienie sensu jej istnienia. Funkcje spełniane przez miasto i gminę powinny zapewnić jej mieszkańcom warunki życia i zaspokojenie potrzeb na odpowiednio wysokim poziomie.

Przeprowadzona wcześniej diagnoza stanu gminy oraz ankieta obrazująca opinie mieszkańców o poszczególnych dziedzinach życia w mieście i gminie Skalbmierz, pozwoli sformułować wizję rozwojową. Tworząc wizję gminy trzeba określić jakie cechy powinny ją w przyszłości charakteryzować. Określenie pożądanego przez lokalną społeczność obrazu ich miejsca zamieszkania jest bardzo istotne z punktu widzenia formułowania celów rozwoju i kierunków podejmowanych działań. Cele rozwoju oraz konkretne projekty związane z ich realizacją, powinny prowadzić do osiągnięcia określonego stanu gminy, uznanego przez jej społeczność za pożądany i atrakcyjny.

Biorąc pod uwagę odbyte spotkania fokusowe, oraz reasumując wszystkie oczekiwania mieszkańców gminy należy przyjąć następującą **wizję Gminy Skalbmierz:**

Gmina Skalbmierz gminą rozwiniętą gospodarczo i społecznie. Mieszkańcy wskazują priorytety działań i kierunki rozwoju.

Tak sformułowana wizja pozwoli mieszkańcom i władzom Gminy ukierunkować ich wspólne działania w określonym celu, a co za tym idzie odważniej podejmować wyzwania polegające na realizacji konkretnych zadań na rzecz stabilnego rozwoju.

Pierwszym krokiem w formułowaniu misji jest oczywiście podjęcie się wysiłku wypracowania samej strategii. Poprzez stworzenie spójnego dokumentu wyznaczającego długofalowy rozwój gminy uzyskujemy większą aktywność władz lokalnych i społeczności

w ramach teraźniejszych i przyszłych wysiłków na rzecz wspólnoty. Właśnie ta aktywność ma być podejmowana pod szyldem wspólnej misji. Jej sformułowanie jest swoistą deklaracją intencji władz w odniesieniu do skali podejmowanych działań. Misja jest szerokim opisem sposobu realizacji wizji przez władze lokalne. Misję w pewnym sensie się spełni. Misja wyraża charakter gminy, a jej skuteczne wypełnienie zależy od zasad, jakimi kierują się mieszkańcy gminy i od konsekwencji w osiąganiu wizji przyszłego stanu.

Biorąc pod uwagę odbyte spotkania fokusowe, oraz reasumując wszystkie oczekiwania mieszkańców gminy należy przyjąć następującą **misję Gminy Skalbmierz:**

Misją gminy Skalbmierz jest stworzenie godnych warunków życia oraz rozwoju intelektualnego i materialnego mieszkańców w przyjaznym środowisku. Społeczność lokalna integruje się i aktywnie buduje społeczeństwo obywatelskie.

Powyższa misja pozwoli na kontrolę podejmowanych działań przez całą wspólnotę, ale przede wszystkim jej szeroki charakter pozwala na ambitne podejmowanie wyzwań sformułowanych w wizji. Podkreśla, iż sprawą pierwszorzędną nie jest jedynie wzrost gospodarczy, jednocześnie wskazuje na walory, jakie ma godne życie mieszkańców gminy.

7. Priorytety rozwoju

Celem tego rozdziału dokumentu jest określenie priorytetów rozwoju Gminy w perspektywie następnych kilku lat oraz zadań samorządu w obszarze działań na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Główny cel będzie założeniem, ujmującym główne kierunki działania samorządu, jednocześnie wskazując priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim będzie wyznacznikiem głównych założeń stawianych przed kolejnymi realizowanymi na terenie gminy projektami, będącymi integralną częścią opracowywanego Programu.

Misja gminy Skalbmierz wskazuje nadrzędny kierunek jej rozwoju. Stanowi czynnik integracji lokalnej społeczności wokół zasadniczych dla rozwoju gminy spraw. Jest to przesłanie, wokół którego skupiają się działania społeczności gminy, zmierzające do jej rozwoju, wzrostu społeczno - gospodarczego i poprawy jakości życia.

Przedstawiona kolejność celów nie jest wynikiem przeprowadzonej hierarchizacji, każdy z nich traktować należy na równi z innymi, bez wartościowania ważności. Dokładne określenie celów pozwoli na odpowiednią koordynację działań przez osoby i instytucje, które będą miały wpływ na realizację strategii. Działania objęte strategią pozwalają na kompleksowe ujecie zrównoważonego rozwoju gminy w dziedzinie społecznej, gospodarczej oraz ochrony środowiska.

Cele operacyjne stanowią rozwinięcie celów strategicznych i charakteryzują się bliższym od nich horyzontem czasowym. Realizacja celów operacyjnych warunkuje osiągnięcie strategicznych celów rozwoju. Do każdego z celów operacyjnych przypisano zadania, których realizacja planowana jest w latach 2012 - 2020. Zadania to konkretne zamierzenia i przedsięwzięcia, które w całości lub w części realizują cele operacyjne.

Obszar I – Rolnictwo

Cel strategiczny: Rozwój rolnictwa

Cele cząstkowe: Gmina atrakcyjna dla producentów rolnych; Poprawa efektywności gospodarki rolnej.

Zadania:

I.1. Rozwój doradztwa rolniczego, również w zakresie pozyskiwania środków pomocowych oraz związanych ze zmianą kwalifikacji rolników;

I.2. Poprawa warunków prowadzenia gospodarki rolnej;

I.3. Wsparcie rozwoju niekonwencjonalnych kierunków działalności rolniczych;

I.4. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego;

I.5. Wspieranie rozwoju bazy serwisowej dla rolnictwa;

I.6. Koncentrowanie produkcji i przetwórstwa w ramach grup producenckich;

I.7. Tworzenie zachęt inwestycyjnych dla przetwórstwa;

I.8. Przeprowadzenie badań potwierdzających potencjał mineralny gleb gminy Skalbmierz.

Obszar II – Gospodarka i społeczeństwo

Cel strategiczny: Rozwój gospodarczy gminy i poprawa warunków życia mieszkańców.

Cele cząstkowe: Aktywne i wykształcone społeczeństwo; Gmina przyjazna inwestorom; Rozwój turystyki;

Zadania:

II.1. Współorganizacja imprez kulturalnych i sportowych na zasadach partnerstwa z podmiotami zewnętrznymi;

II.2. Organizacja szkoleń dla osób wykluczonych społecznie;

II.3. Wykorzystanie oferty kulturalnej Domu Kultury do potrzeb mieszkańców;

II.4. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych;

II.5 Podejmowanie działań zmierzających do zachowania tożsamości lokalnej: folkloru, kultury, tradycji i lokalnej historii;

II.6. Poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej na terenie gminy (przebudowa, remont), poprawa bezpieczeństwa drogowego, modernizacja oświetlenia ulicznego, utrzymanie poboczy;

II.7 Wprowadzenie możliwości załatwiania spraw przez Internet i wdrożenie elektronicznego systemu obiegu dokumentów w Urzędzie Gminy, modernizacja gminnych operatów pomiarowych z nazewnictwa ulic, opracowanie rejestru właścicieli posesji (Profesjonalny Urząd).

II.8 Zwiększenie liczby Publicznych Punktów Dostępu do Internetu (PIAP) na terenie gminy;

II.9. Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez indywidualizację nauczania;

II.10. Rozbudowa, modernizacja jednostek OSP;

II.11. Budowa sieci gazowej na terenie gminy;

II.12. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych z przeznaczeniem mieszkalno – gospodarczym;

II.13. Stworzenie głównego produktu turystycznego będącego filarem rozwoju tej dziedziny w gminie Skalbmierz;

II.14. Budowa świetlicy w miejscowości Baranów i Tempoczów Kolonia, modernizacja istniejących;

II.15. Opracowanie i publikacja folderu i filmu promocyjnego na temat walorów gospodarczych, przyrodniczych i kulturowych gminy

II.16. Budowa pola biwakowego;

II.17. Rozbudowa ścieżek rowerowych i pieszych, rozbudowa infrastruktury towarzyszącej, m.in. przy szlaku św. Jakuba;

II.18. Rozbudowa infrastruktury turystycznej wokół istniejącego zbiornika retencyjno – rekreacyjnego;

II.19. Stworzenie oferty turystycznej w oparciu różne formy spędzania wolnego czasu (turystyka piesza, rowerowa, rodzinna, zorganizowana, wielodniowa, jednodniowa itp.);

II.20. Organizowanie imprez plenerowych np. rajdów pieszych, rowerowych, festynów;

II.21. Rozbudowa sieci chodników, tras dla rowerzystów i parkingów przy drogach;

II.22. Organizacja szkoleń dla osób zainteresowanych podjęciem działalności w zakresie agroturystyki, rolnictwa ekologicznego i innych pozarolniczych źródeł dochodu;

II.23. Rozbudowa budynku Urzędu Miasta i Gminy.

II.24. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Obszar III – Środowisko naturalne

Cel strategiczny: Poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy, również poprzez świadomość ekologiczną.

Cele cząstkowe: Ekologiczna gmina; Działania edukacyjne, proekologiczne

Zadania:

III.1 Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków;

III.2. Opracowanie mechanizmu wsparcia gospodarstw zachęcającego do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie budowa kanalizacji jest niemożliwa lub bardzo kosztowna;

III.3. Prowadzenie działań edukacyjnych dla mieszkańców gminy z zakresu gospodarki odpadami, również mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, oraz wszelkich innych dotyczących ochrony środowiska. Działania prowadzone w szkołach, miejscach publicznych (podczas imprez i festynów, tworzenie zachęt ekologicznych dla mieszkańców.

III.4. Propagowanie idei korzystania z odnawialnych źródeł energii.

III.5. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej;

III.6. Przeprowadzenie badań, oraz opracowanie raportu potwierdzającego potencjał mineralny gleb gminy Skalbmierz.

8. Drzewo celów

Drzewo celów składa się z przeformułowania problemów zawartych i opisanych w drzewie problemów oraz analizie SWOT na cele, łączenia ich w związek celów i środków do ich realizacji, a następnie wyboru celu strategicznego. Porządkowanie to służy do zobrazowania interakcji pomiędzy poszczególnymi celami, nadając im strukturę w postaci „drzewa celów". Na tym etapie następuje również uzupełnienie o inne cele. „Drzewo celów" nie stanowi hierarchii celów, kolejność ich realizacji jest określona przez grupę planowania strategicznego w harmonogramie działań jako, tzw. „ścieżka dojścia realizacji celu".

W oparciu o wyniki analizy SWOT oraz drzewo problemów określone zostały cele strategiczne o charakterze długoterminowym, a także ramowy, wykonawczy plan zadań priorytetowych dla Gminy – obejmujących realizacyjnie lata 2012 – 2020

Struktura „drzewa celów"

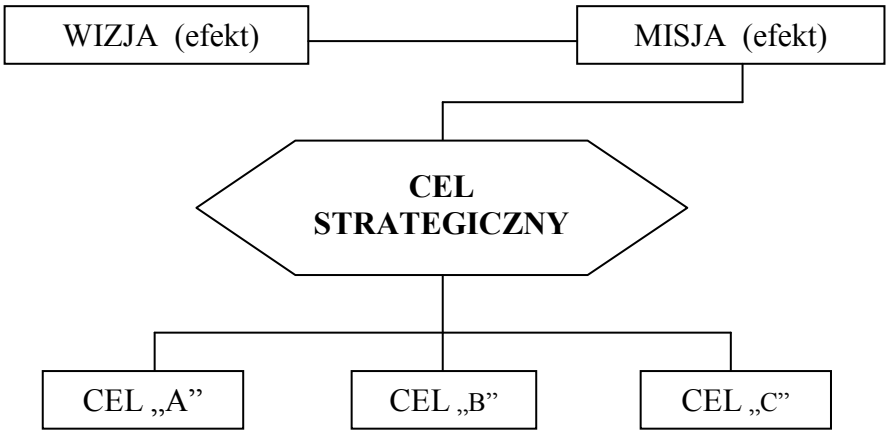

W przedstawionym drzewie celów stanowiącym załącznik nr 1 do dokumentu efekty są realizowane poprzez wizję oraz misję gminy.

Dla gminy Skalbmierz, jako dynamicznego ośrodka rozwojowego powiatu kazimierskiego należą następujące cele cząstkowe:

- Gmina atrakcyjna dla producentów rolnych;
- Wzrost efektywności gospodarki rolnej, rozwój nowych obszarów produkcji;
- Rozwój inwestycji przetwórstwa rolnego;
- Aktywne i wykształcone społeczeństwo;
- Wzrost liczby nowych mieszkańców;
- Rozwój turystyki;

- Ekologiczna gmina;

- Działania edukacyjne, proekologiczne;

Drzewo celów zostało opracowane zbieżnie z priorytetami rozwoju i stanowi załącznik nr 1 do dokumentu.

9. Zadania, budżet i harmonogram realizacji

Wskazania w tym punkcie polegają na zamieszczeniu programu w formie tabeli, która zawiera:

- zwięzły opis danego zadania,
- horyzont czasowy trwania danego zadania,
- określenie wysokości niezbędnego budżetu,
- określenie źródeł pochodzenia budżetu,
- określenie jednostki odpowiedzialnej za realizację zadania.

W pierwszej kolejności strategia winna zawierać zadania zaplanowane do realizacji w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2012 – 2020. Z uwagi na nieposiadanie przez Gminę wskazanego dokumentu w chwili tworzenia strategii, zaleca się jej natychmiastową aktualizację po stworzeniu, oraz zatwierdzeniu WPI 2012 - 2020

Inne zadania planowane do realizacji na lata 2012 - 2020

L.p.	Nazwa zadania	Przewidywany okres realizacji		Jednostka odpowiedzialna lub koordynująca	Przewidywane nakłady finansowe
1	Rozbudowa gminnej sieci kanalizacyjnej	2013	2020	Gmina Skalbmierz	Przewidywane nakłady finansowe zostaną określone na etapie sporządzania dokumentów przetargowych dla poszczególnych zadań.
2	Utworzenie nowych terenów inwestycyjnych	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
3	Rozbudowa oraz modernizacja istniejącej sieci oświetleniowej dróg oraz budowa chodników	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
4	Modernizacja istniejącej sieci komunikacyjnej – drogi gminne	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
5	Termomodernizacja istniejących placówek oświatowych i budynków	2016	2020	Gmina Skalbmierz	

	użyteczności publicznej				
6	Budowa świetlicy w msc. Baranów i Tempoczów Kolonia, modernizacja placówek istniejących	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
7	Modernizacja Urzędu Miasta i Gminy	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
8	Adaptacja obiektów (np. świetlic) pośród istniejącej bazy lokalowej na potrzeby punktów przedszkolnego oraz żłobka	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
9	Rozbudowa ścieżek rowerowych i pieszych, rozbudowa infrastruktury towarzyszącej, m.in. przy szlaku św. Jakuba	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
10	Rozbudowa infrastruktury turystycznej wokół istniejącego zbiornika retencyjno – rekreacyjnego (w tym pola biwakowego)	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
11	Przeprowadzenie badań, oraz opracowanie raportu potwierdzającego potencjał mineralny gleb gminy Skalbmierz.	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
12	Rozbudowa, modernizacja jednostek OSP	2013	2020	Gmina Skalbmierz	
13.	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w mieście Skalbmierz	2016	2020	Gmina Skalbmierz	
14.	Energia odnawialna w gminie Skalbmierz	2016	2020	Gmina Skalbmierz	

Wszystkie planowane do realizacji zadania będą finansowane ze środków gminnych oraz środków zewnętrznych takich jak dotacje, subwencje.

10.Wskaźniki realizacji Strategii

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją Strategii Rozwoju Gminy Skalbmierz proponuje się dla każdego celu strategicznego określonego w drzewie celów wprowadzenie zestawu kilku obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju. Do prawidłowego monitoringu niezbędne jest również przygotowanie

odpowiedniej bazy danych, na podstawie której można prowadzić analizy stanu aktualnego i zachodzących zmian.

Sposób realizacji strategii i uzyskiwane rezultaty mogą być kontrolowane poprzez wskaźniki realizacji strategii z rozróżnieniem wskaźników produktu i wskaźników rezultatu. Łącznie zostanie zdefiniowanych kilkanaście wskaźników produktu wynikających z realizacji strategii i kilkadziesiąt wskaźników osiągniętych rezultatów. Dla wszystkich wskazanych poniżej wskaźników zostaną określone podstawowe jednostki miary, w zależności od charakteru wskaźnika. Podstawowymi wskaźnikami monitoringu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Skalbmierz na lata 2012-2020 mogą być:

Obszar I:

- liczba uczestników szkoleń w zakresie doradztwa rolniczego;
- liczba przeprowadzonych godzin szkoleń z zakresu doradztwa rolniczego;
- użytki rolne i grunty orne w ha, w podziale na rodzaj produkcji
- udział lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogółem,
- powierzchnia terenów zielonych, rekreacyjnych,
- liczba nowych przetwórców rolnych;
- liczba stworzonych grup producenckich

Obszar II:

- liczba osób bezrobotnych przypadających na 1000 osób w wieku produkcyjnym,
- pracujący według sektorów: sektor rolniczy, przemysł i budownictwo, usługi rynkowe, usługi nierynkowe,
- odsetek pracujących na wsi poza rolnictwem jako procent ludności mieszkającej na wsi,
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu jako procent ogółu gospodarstw domowych,
- saldo migracji ludności,
- ludność według ekonomicznych grup wieku (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym),
- liczba stwierdzonych przestępstw,
- wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych,
- liczba mieszkań oddanych do użytku,

- liczba mieszkań komunalnych i społecznych,
- liczba wydanych pozwoleń na budowę,
- liczba nowych domów jednorodzinnych, szeregowych,
- liczba dzieci w przedszkolach,
- liczba uczniów szkół podstawowych,
- liczba uczniów szkół gimnazjalnych,
- liczba aktywnych instytucji społecznych, organizacji, stowarzyszeń,
- liczba zrealizowanych programów z zakresu polityki społecznej,
- wydatki budżetu gminy na pomoc społeczną,
- liczba zrealizowanych programów edukacyjnych promujących Gminę Skalbmierz.
- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON z podziałem na sekcje PKD, wielkość stanu zatrudnienia, sektory własności,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych,
- liczba wykreślonych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON,
- liczba gospodarstw agroturystycznych,
- odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca,
- liczba zrewitalizowanych i zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- liczba podjętych działań promocyjnych przez władze Gminy Skalbmierz.
- odsetek dróg publicznych o nawierzchni utwardzonej,
- długość dróg wybudowanych lub wyremontowanych,
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ludności ogółem, w tym na obszarach wiejskich,
- ludność korzystająca z kanalizacji w % ludności ogółem, w tym na obszarach wiejskich,
- ludność korzystająca z gazu sieciowego w % ludności ogółem, w tym na obszarach wiejskich,
- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności,
- długość wybudowanych ścieżek rowerowych,
- długość wybudowanych sieci kanalizacyjnych,
- długość wytyczonych nowych szlaków turystyki pieszej,
- liczba/powierzchnia nowo wybudowanych obiektów użyteczności publicznej,
- powierzchnia nowych terenów pod inwestycje,
- powierzchnia wybudowanych obiektów z przeznaczeniem sportowo – kulturalnych.
- liczba nowych działek przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.
- budżet Miasta i Gminy Skalbmierz,

- wielkość dotacji pochodzących z zewnętrznych źródeł finansowania (np. funduszy Unii Europejskich).

Ze względu na charakter ewaluacyjny Strategii ostateczny kształtu listy wskaźników może być rozszerzony o wskaźniki skuteczności i efektywności. Źródłem wskaźników będą dane statystyczne przygotowywane przez Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu, gminne jednostki organizacyjne, samorząd województwa i inne instytucje monitorujące różne aspekty życia społeczno-gospodarczego Gminy.

11. Metodologia ewaluacji i monitoringu

Strategia została przygotowana w oparciu o wiedzę dostępną w momencie opracowywania dokumentu. Jednak dynamiczne otoczenie, jak i procesy zachodzące w gminie będą stopniowo dezaktualizowały zarówno część diagnostyczną strategii, jak i pozostałe elementy opracowania. Myślenie o przyszłości gminy wymaga natomiast stałej kontroli zachodzących tendencji oraz odpowiedniej modyfikacji dokumentu. Stąd założenia przyjęte w niniejszej strategii mają charakter elastyczny, a zakończenie prac nad sformułowaniem strategii jest jednocześnie punktem wyjścia do doskonalenia procesu zarządzania rozwojem gminy.

Warunkiem skutecznej realizacji założeń strategii jest stworzenie systemu stałego monitorowania i oceny osiągniętych efektów. Monitorowanie i kontrola jest to proces, który ma na celu systematyczne analizowanie stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych przedsięwzięć i ich zgodności ze sformułowanymi celami.

Monitorowanie ma na celu:

– stworzenie systemu aktualizowania wiedzy o sytuacji gminy,

– ocenę stopnia realizacji działań założonych w Strategii,

– ocenę efektywności wykorzystania posiadanych środków finansowych,

– weryfikację zgodności osiągniętych rezultatów z założonymi celami,

– systematyczne monitorowanie zewnętrznych źródeł wsparcia dla realizacji programów i projektów,

– korygowanie działań, w sytuacji gdy nie przynoszą one zamierzonych efektów lub w sytuacji wystąpienia zmian uniemożliwiających lub utrudniających ich realizację,

– wcześniejszą diagnozę trudności mogących mieć wpływ na realizację inwestycji, zwłaszcza terminowości ich zakończenia.

Monitoring i ewaluacja są niezbędnymi elementami procesu planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji Strategii oraz wprowadzić ewentualne zmiany i korekty.

Monitoring i ewaluacja Strategii jest zadaniem tak samo ważnym, jak jej opracowanie i wdrażanie. Systematyczna kontrola realizacji zadań bezpośrednio wpływa na skuteczność i efektywność całego procesu wdrożeniowego. Działania podejmowane w kierunku monitoringu polegać będą na okresowej ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w tym dokumencie

i wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy.

Monitorowaniem wdrażania Strategii zajmować się będzie Zespół Roboczy ds. opracowania dokumentów strategicznych oraz wdrożenia procedur ich monitoringu i ewaluacji, w którego skład wchodzą przedstawiciele powołani przez Burmistrza Miasta i Gminy Skalbmierz. Zespół Roboczy został powołany zarządzeniem Burmistrza w Skalbmierzu (Zarządzenie z dnia 27 kwietnia 2012 roku).

Powołana grupa osób działa zgodnie z zapisami Zarządzenia. Na podstawie wydanego Zarządzenia Zespół Roboczy zobowiązany został do przedstawienia wyników swoich prac do dnia 30 listopada 2013 roku.

12.Załączniki

Załącznik nr 1 - drzewo celów: